

МУҲАММАД ЮСУФ

УЙЌУДАГИ ҚИЗ

Шеърлар

ТОШКЕНТ

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
1989

Ўз
Ю 91

Юсуф, Муҳаммад.

Уйқудаги қиз: Шеърлар.— Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1989.—208 б.

«Жайрон нега кўзинг тўла ёш»— Муҳаммад Юсуф шеърларидан бири шундай бошланади. Бу иқтидорли шоирнинг илк севгига, илк ҳайрат ва армонга берган нисбати. Боқий муҳаббат ва садоқат ҳақидаги эҳтиросли шеърлар илиқ таассурот уйғотади, хаёлга чўмдиради.

Юсуф, Муҳаммад. Спящая девушка.

Ю $\frac{4702620202-38}{М 352 (04)-89}$ 34—89

ISBN 5—635—00405—9

Ўз2

СЎЗ БОШИ

Юртим, сенга нафим тегмади,
Кўрдим беюз ҳакамларингни,
Пулдор — бели маҳкамларингни,
Гоҳи чидаб яшадим, гоҳи
Гапирсам ҳам гапим тегмади.

Улар балки уммонда хасдай,
Қалқиб юза чиқмиш бирпасга.
Ёниб кетди юрагим лекин,
Қониб кетди юрагим лекин.

Кўксимдаги энг шаффоф ва пок
Туйғум қочиб кетди бир кеча.

Билмам, балки болалигим у,
Ёздим-чиздим, хўрсиндим-чекдим,
Уйқум қочиб кетди бир кеча.

Отам койиб, ялинди қанча,
Пўписа ҳам қилди нечалар:
Бир кун ҳолдан тойдирар сени
Сен ухламай чиққан кечалар.

Хавотирда ўйларга ботди,
Шеърларимдан онам беҳабар:

Мумкин йўлдан оғдирар мени
Мен ухламай чиққан кечалар...

Деманг бунча маҳмадона бу,
На бир шама, на бир таъна бу.

Билмам, балки болалигимдир,
Хуш кўрсангиз ўқинг, мапа у-
Мен ухламай йиққан кечалар!

КИЙИК СҰҚМОҚ

Шеърят бу қадим буюк
Сұқмоқ экан,
Кийиксұқмоқ экап, кийик
сұқмоқ экан.

Ширин азоб экан, жонни
Еқмоқ экан,
Бир қўлда гул, бир қўлингда
чақмоқ экан...

Юрагим-ей, бошлаб келдинг
Мени қайга?
Багрим ўхшар пора-пора
Бўлган найга.

Кўнглим сезар бу сўқмоқдан
Ўтолмайман.
Қайтиб кетай десам қайтиб
Кетолмайман —

Чағиртошлар товонимдан
Тишлаб олган,
Қўлларимдан кийикчалар
Ушлаб олган.

ИНҚИЛОБ

Тулпор отга ўқ тегди,
Учиб келган чўғ тегди.
Тулпор отнинг юраги
Мана, ҳозир тўхтайтиди...

Ухла жонвор, кўзинг ёп,
Унутмайди инқилоб!

Инқилди ерга тулпор,
Бир кишнади сўнги бор.
Қип-қизил қон бўлди ер,
Таралди нолаи зор:

Қулуним, ўрнимга чоп,
Унутмайди инқилоб!

Улуғ кунда одамлар
Бизни ҳам бир ёдлар дер.
Юлдузлар бу — осмонда
Ўтлаб юрган отлардир.

Ўз отингни ўзинг топ,
Унутмайди инқилоб!..

Ҳей, чавандоз қасоскор,
Тўхта, сенда гапим бор.
Кел, қиличнинг қайраб ол
Отдан тушмай, мен тайёр-

Қовурғам хўп қайроқбоп...
Унутмайди инқилоб!

Сочинг ерга садага,
Тилинг қани Майна қиз?
Абдуллани Бойсунда
Тошлар билан кўмдик биз...

Кафан бўлди қонли қоп,
Унутмайди инқилоб!

Эй, дўст чўккин ёнимга,
Мен энди туролмайман.
Уляпману онамга
Хат ёзишни билмайман.

Ўзинг овут, кўнглини топ,
Унутмайди инқилоб!

Офтоб чиқар кун яқин,
Туркистонда тонг отар.
Қаранг, кимлар элим дер,
Қаранг кимлар юрт сотар-

Ҳаммаси бўлар ҳисоб,
Унутмайди инқилоб!..

Мен эса жим ётибман,
Жоним оғрир жилмайсам.
Синглим бўлиб йиглайди
Бошим узра бир майса...

Кел, майсажон кўзим ёп,
Унутмайди инқилоб!

БОБОДЕҲҶОНИМ

Ер айланар,
Ер айланар,
Ер югуриб тинмайди,
Яктагининг енгларида
Тер югуриб тинмайди,
Қўлинг тегмай бу дунёда
Битта гиёҳ унмайди,
Тин билмаган жоним менинг,
Бободехқоним менинг...
Офтоб чиқар,
Офтоб ботар,
Чўғлар сочиб танангга,
Бир кунгина бормай қўйсанг,
Нима қилар далангга?...
Бир шонача парвоналар
Бўлолмайсан болангга,
Ташнаи нолоним менинг,
Бободехқоним менинг.
Иш дегани фақат сенга
Чиққанми ё, эй мўмин?
Қора меҳнат йўрлагингдан
Юққанми ё, эй мўмин?
Онанг сени пахтазорда
Туққанми ё, эй мўмин?..
Қадоқ қўл — товоним менинг,
Бободехқоним менинг.
Ким йўлиқди чўл бағрида
Бўстонларни яратиб,
Қора денгиз бўйларида
Ким кезар жон яйратиб,
Минбар тўла гапга чечан

Потикларни сайратиб,
Ўзи безабоним менинг,
Бободехқоним менинг.
Шийпонларда ўлтирардинг
Кўтаролмай белингни,
Семиз вакил мактабидан
Ҳайдаб келди ўглингни,
Кеч куз эди, ечиб бердинг
Эгнингдаги тўнингни:
«Ол, кийвол, полвоним менинг...»
Бободехқоним менинг.

Болажоним,
Сен-ку келдинг,
Жонинг ачиб отанга,
Ҳатто сенинг меҳнатингни
Билмадилар аттанг-а...
Пўчоқни ҳам пахта қилиб
Топширганлар Ватанга!..
Топгани талоним менинг,
Бободехқоним менинг.

Олам яралгандан буён
Дехқон кимни алдабди,
Дехқон қўлини қабартирган
Кетмон кимни алдабди,
Ўзбегимнинг пешволари
Ўзбегимни алдабди...
Оҳ, лолу ҳайроним менинг,
Бободехқоним менинг.

Соддадилим,
Сен-да суюб,
Ишонгандинг уларга,
Тонгни тонгга улаб меҳнат
Қилдингми тулкиларга,

Бир қўлингнинг фурсати йўқ
Бир қўлингни силарга,
Меҳнати армоним менинг,
Бободехқоним менинг.

Жопим бобом,
Гапир сен ҳам
Бундоқ ҳолу аҳволинг,
Балиқ бўлиб уватларда
Сузиб юрар хаёлинг,
Сени сотган олчоқларга
Йўқмиди бир саволинг?..
Эҳ, огир карвоним мешинг,
Бободехқоним мешинг.

Нега хомуш ерга боқдинг,
Бўйингдан айланайин,
Шу топда кўнглингдан кечган
Ўйингдан айланайин:
Арпа эккан — арпа ўрар,
Бугдой эккан — бугдойин!..
Ҳалол тузи ноним менинг,
Бободехқоним мешинг.

Замин аро тирикликни
Бор қилгувчи ўзингсан.
Ё гулизор,
Ё ташнаи
Зор қилгувчи ўзингсан,
Обиҳаёт таратгувчи
Буюк сувчи ўзингсан,
Тинчликка посбоним менинг,
Бободехқоним мешинг...

Сен ҳамиша ҳақ томонсан,
Сен ҳақиқат томонсан,

Одамзотни эзгуликка
Етакловчи сарбонсан,
Ўзинг бемор,
Ўзинг табиб,
Ўзинг малҳам, дармонсан,
Бағри кенг осмоним менинг,
Бободехқоним менинг.

Ер айланар,
Ер айланар,
Ер югуриб тинмайди,
Сенинг ойдек юзларингдан
Тер югуриб тинмайди,
Қўлинг тегмай бу дунёда
Битта гиёҳ унмайди,
Тин билмаган жоним менинг
Бободехқоним менинг.

Элим ризқи мудом сенинг
Пешонангнинг терида,
Элим ризқи етилгайдир
Юрагингнинг қўрида,
Савлат тўкиб ўлтирганим
Қурултойлар тўрида-
Беқасам чопоним менинг,
Бободехқоним менинг!..

Мен ҳам сенинг тузи нонинг
Ичиб юрган болангман,
Шоирман деб қушдай қўниб,
Учиб юрган болангман,
Ўзинг билан пайқалда сув
Кечиб юрган болангман-
Сенга бу дostonим менинг,
Бободехқоним менинг...

* * *

Кўнгил шодлигига йўқдир ниҳоя,
Жонимни аллалар тугилган ерим.
Салом, ота макон ва бедапо-
Олифта қизларга ёқмаган шеърим!..

Сен ўша-ўшасан, дилкашу мўмин,
Дунёни ўйлайсан шудгорни кеча.
Юзингдан сув оқиб тинмайди бир кун,
Кўзингдан аримас ташвиш бир кеча.

Мен эса яшадим олисда бебош,
Тилла сирғаларнинг жаранги аро.
Ўеди, ўсаверди юрак — харсангтош,
Боланга ўхшамай турибман, қара.

Келаман битталаб териб лой йўлдан
Олтин ёшлигимнинг суратларини...
Ўрдаклар учади огриниб кўлдан
Офтобга тутгали ҳўл патларини.

Кўнгил шодлигига йўқдир ниҳоя,
Энди қадринг билдим, тугилган ерим.
Салом, яйдоқ дала ва ғўзапо-
Олифта қизларга ёқмаган шеърим!..

ТУҒИЛГАН КУНДА

Жилмаяр кимнингдир дўрдоқ лаблари,
Зада кўнгил ўзи уқиб олади:
Сенинг кўйлагингнинг енги кўп узун,
Менинг эса тилим узун, ғалати.

Қандилга термулиб мастона нигоҳ,
Зимдан биз томонга разм солади:
Сенинг қўлингда ҳеч турмайди пичоқ,
Такалуфни билмас мен ҳам, ғалати.

Боқади тозидай гоҳ қулоғи динг,
Кўзига ишонмай қотиб қолади:
Сен қандай ўқчимай майни ҳўпладинг,
Тутилмай шеър айтдим мен ҳам, ғалати...

Имлайсан — кетайлик. У яна сергак.
Столга энгашиб гулни ҳидлайди.
Барини билар у дунёда, фақат
Онаси тугилган кунни билмайди.

ЧҮЛОҚ ТУРНА

Низом акага

Бир оёқда чопиб келдинг
Чўлоқ турна,
Уйим қайдан топиб келдинг,
Чўлоқ турна?

Ўзи қон бу дилни энди
Сен ҳам тирна,
Қай ёвузга пишон бўлдинг
Чўлоқ турна?..

Келдингми кир, остонада
Чўчиб турма.
Бор экан-да пешонада,
Чўлоқ турна.

Бегонамас бу кўргилик,
Бошга тушган,
Менинг ҳам қоқ юрагимга
Тош отишган.

Биз тилмочсиз бир-биримиз
Тушунгаймиз,
Шароб ичмай, ака-ука
Тутингаймиз!

СОҒИНЧ

Ялпиз ҳиди келар кокилларида.
Севгилим, сеҳрли бир сўзга муштоқ.

Менинг кўз ўнгимда саратов, қишлоқ,
Қамишзор... қурбақа булбул у ерда,
Отам кетмон чоғар қоп-қора терда.

Токчада мўлтираб турар гулларим,
Хушомад етаклаб келган кунларим.

Қуёш ботар аста улар ортига,
Ўйлайман тутзорни оралаб бу дам
Ҳорғин уйга қайтиб келмоқда отам.

Ҳорғин уйга қайтиб келмоқда отам,
Кўзлари киртайган, соқоли ўсган.

Севгилим кўнгилдан кечганин сезиб,
Кулар, лабга босиб бармоқларини
Кокили йўлимни тўсгани-тўсган...

Инсонни қаритар кўрган тушлари,
Соғинчдан ўлади одам ўлганда.

Дунёнинг энг шодон йигити бўлиб,
Яшардим бу улкан шаҳарда балки,
Ёнимда бесавод отам бўлганда.

Мени еру-кўкка ишонмас бу қиз,
Гуноҳим жуда кўп гарчи билади.
Жим тинглайверар-у, ёлгонларимни
Отамни соғиндим десам, кулади.

ЗОКИР БОБО ҲИКОЯСИ

Бизлар олис чегарадан
Чекиниб келдик.
Талофатли қуршовларда
Тўкилиб келдик.
Сафларимиз сийраклашиб
Ўкиниб келдик,
Ва Брестдан Масковгача
Сўкиниб келдик:
«Нима бўлган бошлиқларга
Ҳой Зокир, Иван?
Кремлда не ўй сураб
Энг катта бошлиқ?
Ўнгимда ёв, сўлимда ёв,
Ортимда Ватан-
Онам турар нажотталаб
Кўзимга боқиб?
Тўхта!
Бир сўз ботиб қолди
Шунда томоққа
Ўрис, ўзбек, қирғиз, тожик
Қалқдик оёққа.
Ва онт ичдик, азим пойтахт
Остонасида
Баттол душман орқасини
«Силаб» қўймоққа...
Унутмайман ўшандаги
От-отларни мен.
Танк остида қолиб кетган
Жасадларни мен.
Кўксеп билан дзотларни
Тўсиб қўйишган-

Она-юртга садоқатли
Солдатларни меп...
Қани бугун ёнимда у
Дўстлар бўлсайди...

Бир эласам томоғимдан
Сув ҳам ўтмайди.
Кўз ўнгимдан ўша олис
Кунлар кетмайди.
Қандай тирик қолдим ўзим,
Ақлим етмайди...

Унутмайман бўсағада
Бўлган жангларни.
Булут бўлиб учиб кетган
Қору — чангларни
Қизил майдон узра парад-
Бизнинг таптана
Немис қилган илк пушаймон
Ва аттангларни...

Биздан олис шимол ёқда
Эса юлиб соч
Ленинград жанг қиларди
Оч ва ялапғоч.
Қор остида музлаб қолган
Мурдалар огоч.
Бизлар-чи, биз?.. Бизлаб қолган
Мурдалар огоч...

Қасос!
Бир сўз ботиб қолди
Шунда томоққа.
Баримиз бир жону, бир тап
Қалқдик оёққа.
Ва онт ичдик, тўйиб-тўйиб
Боқмоққа эпти.

Рейхстагда ҳилпираган
Алвон байроққа.
Киев... Харьков... Брест бир-бир
Ўтиниб бордик.
Вайрон бўлган юртни кўриб
Ўқиниб бордик.
Баримиз ўз тилмивзда
Чўқиниб бордик.
Ва Масковдан Берлингача
Сўқиниб бордик.
Унутмайман ўшандаги
От-отларни мен.
Европада қолиб кетган
Жасадларни мен.
Кўксен билан дзотларни
Тўсиб қўйишган-
Она-юртга садоқатли
Солдатларни мен...
Қани бугун ёнимда у
Дўстлар бўлсайди.
Бир эласам томогимдан
Сув ҳам ўтмайди.
Кўз ўнгимдан ўша олис
Кунлар кетмайди,
Қандай тирик қолдим ўзим
Ақлим етмайди...
Мен урушда оёгимни
Олдириб келдим.
Енгларимни шалвиратиб
Толдириб келдим.
Ўкинмайман, аммо чунки
Юрагимни мен,
О, муқаддас она-юртим,
Тилагингни мен-
Рейхстагда байроқ қилиб
Қолдириб келдим!

АНЖЕЛИКА

Эвакуация қилинган бир оила бизникида яшаган. Она-бола Белоруссиядан. Онасининг исми ҳозир ёдимда йўқ. Қизининг исми Анжелика эди...

Поезддаги суҳбатдан.

Қиргин жанглар борар эди Мағрибда,
Қачон тугашини билмаймиз.
Синфимизга бир қиз келиб қўшилди-
Сочи сунбул, кўзлари ялпиз.

Анжелика!
Отасини отишган.
Анжелика!
Уйига бомба тушган.
Шундай озгин,
Шундай озгинки,
Баргизубга ўхшатиш мумкин...

Менга қизлар ялинади ҳар оқшом,
Юр, фашистни кўрганмикин, сўрайлик.
Кетдик дейман. Аммо билиб қўйинглар,
Анжелика ҳаммангиздан чиройлик!

Қалампирни ҳам мева деб ўйлайди,
Узиб бер, деб кунда мени қўймайди.
Кунботарга қараб юм-юм йиглайди...
Анжелика ҳаммангиздан чиройлик!

Кунботарда ўқлар чақнар юлдуздек,
Жасадлар дор узра бўғотда муздек.
У ёқда укаси қолган тўрт ойлик,
Анжелика ҳаммангиздан чиройлик.

Туршакларга тўлиб кетар қўйинлар,
Қизлар тўхтаб қолар, ўйлаб кўрайлик...
Ўйлайверинг, аммо билиб қўйинглар,
Анжелика ҳаммангиздан чиройлик!..

Тунлар кўчиб, зафар тонг отар бўлди,
Чехрасига термуламиз — тўймаймиз.
Синфимиздан бир сулув кетар бўлди,
Сочи суибул, кўзлари ялпиз.

Купботарга елиб борар паровоз,
Бир қиз йиғлар, хат ёзишиб турайлик!
Анжелика... ҳаммамиздан чиройлик.

ЮРАК БИЛАН СУҲБАТ

Соҳибдилим, нега кунда йнглайверасан,
Ҳиқ-ҳиқ йнглаб юрагингни тиглайверасан?..

— Кунда шу ҳол дўсти ҳалол, ҳайронман мен ҳам,
Ўпкам тўлиб кетар бир кун йнгламай қўйсам.

— Хавотирдамисан, онаизорингданми,
Ё дўстингдан куйгаимсан ё ёрингданми?..

— Опам ўлган... бу иккиси жумбоқ мен учун,
Иккови ҳам фақат менга кўрсатар кучин.

Шундай дамлар йнгламасдан ёзолмайман шеър,
Сенга нима, тўхтаб юриб, уриб туравер.

— Соҳибдилим, майлигни кўп йнглайсан-да,
Қараб турсам, ҳеч бир яйраб сен кулмайсан-да!

— Мен шунақа йнглоқроқман, ҳамма билади,
Фақат... ўлсам йнгламайман — уят бўлади.

* * *

Сен хат ёзма.
Уйга ҳам ёзма.
Ва ҳовлиқиб ёнингга шунда
Ўзи келар деҳқон отангни.

Керишиб ёт тўшакдан турмай,
Аёзли тун уйқингни бузса,
Овози меҳрибон отангни...

Ўргансин. Кут. Пешонасида,
Тугмача бор (кўзми-нима?)
Боссин — қўнгироқча жиринглар

Эшикни оч эриниб шунда.
Музлаб қолган отанг қошига
Чиқ сўнг соғлом, омон... ҳиринглаб!

ОРОЛ

Хаста ҳолинг, хаста ўйга ботурсан,
Бемажол, бемадор, беҳол ётурсан,
Додинг билан дунёни уйготурсан.
Кетиб қолма, Оролим!

Оқу қаросисан қаро кўзимнинг,
Юзларингга босиб яшай юзимни,
Сувинг қуриб, қуритмагил изимни,
Кетиб қолма, Оролим!

Дарёларинг келолмасдан йиғлар зор,
Сенга мадор бўлолмасдан йиғлар зор,
Балиқларнинг кўзларида савол бор,
Кетиб қолма, Оролим!

Қиргогингда қовжираган далангман,
Тўлқинларинг титроғиман, нолангман,
Мен ҳам битта қақшаб қолар болангман,
Кетиб қолма, Оролим!

* * *

Баҳор ўтди
Ез ўтди сўлим.
Шерикман куз ҳаяжонига.
Қишлоққа ҳеч тушмади йўлим,
Боролмадим онам ёнига.

Боролмадим онам ёнига
Шеърларимни қилдим баҳона...
У сандалга кирди совқотиб,
Ошпоқ қорда қолди Фарғона.

ОНАИЗОР

Кўнглим қолса булбулдан ҳам, гулдан ҳам,
Қолар бўлсам бир кун ахир тилдан ҳам,
Агар бир зот йигласа чин дилдан ҳам,
Онам йиглар, онам йиглар, онам у...

Сигмай қолсам шундай кенг бу жаҳона,
Осмонларга руҳим бўлса равона,
Жонсиз танним устида ҳам парвона,
Онам йиглар, онам йиглар, онам у...

Тинар бўлса қўлимдаги тор, дунё,
Уч кун ўтмай унутгай дўст-ёр, дунё.
Еру кўкни титратиб зор-зор, дунё,
Онам йиглар, онам йиглар, онам у...

Гулдай кулиб юрмасмиди, ўғлим деб,
Кўриб кўнглим тўлмасмиди, ўғлим деб,
Онанг ўлса бўлмасмиди, ўғлим деб,
Онам йиглар, онам йиглар, онам у...

Кўнглим қолса булбулдан ҳам, гулдан ҳам,
Қолар бўлсам ахир бир кун тилдан ҳам,
Агар бир зот йигласа чин дилдан ҳам —
Онам йиглар, онам йиглар, онам у...

АҲМАД ЗОҲИР ҚЎШИҒИ

Кўнгил деган бўстоним
Гуллари сўлиб кетди.

Қайдасиз, онажоним,
Юрагим тўлиб кетди.

Не дўсти меҳрибоним
Душманним бўлиб кетди.

Қайдасиз, онажоним,
Юрагим тўлиб кетди.

Булбул эди забоним,
Тиконлар тилиб кетди.

Қайдасиз, онажоним,
Юрагим тўлиб кетди.

Мен бошлагап қўшиқни
Қаргалар илиб кетди.

Қайдасиз, онажоним,
Юрагим тўлиб кетди.

Кун борми мендайларга?..
Сўрагим келиб кетди.

Евлар отган ёйларга
Курагим тўлиб кетди.

Қайдасиз, меҳрибоним,
Юрагим тўлиб кетди.

* * *

Яна қуёш чиқди,
Яна қуёш ботди.
Умримнинг бир кунини
Пойига отдим.
Яна ачинмадим,
Тирикчилик дедим,
Тинмадим...

Энди қандай ухладим.

Фонтанлар куйлади,
Мен қўшилмадим.
Ёвпанлар йиғлади,
Мен ўкинмадим.
Дўстим аччиғлади,
Мен тушунмадим...

Энди қандай ухладим.

Тепамда мўлтирар
Ой соҳибжамол,
Юлдузлар бошимга
Ёгилган савол.
Олис қишлоқ. Почта.
Қари онам лол...
Юзга қўшиқ ёздим,
Бир хат ёзолмадим.

Энди қандай ухладим.

Қўлтиқтаёғига
Суяниб бир чол,
Келаверди шошмай
Юзида малол.
Йўлим кесиб ўтди,
Кўнглим эзиб ўтди,
Меҳрим қўзиб кетди
Бир сўз демадим.

Энди қандай ухладим.

Даврим кулган даврон
Шул саодатим.
Ушалди ниятим,
Кулди омадим.
Лекин одатим-
Эртанги кунимдан
Йўқ хижолатим...

Энди қандай ухладим?

* * *

«Оламда нима гап» бўляпти.
Хира ёғду сочар телевизор.
Айвонда шолчада бир бола
Ўлтирар чўнқайиб... кўйлаклари кир.

Ҳовлида ёмгирми томчилар,
Ҳовлида ҳар кунги юмушлар.
Момоси даргазаб беарқон
Таргил бузоқчасини муштлар...

Бузоқни қаргайди ҳарсиллаб,
Қозик ўқталади: «Бўйнинг узилгур!»
Айвончада эса бир бола
Ўлтирар чўнқайиб иштонлари кир.

Оламда нима гап бўляпти.

ЕҚУБ МЕРГАН

Еқуб чолга «Запорожец» беришмади,
Аризалар ёзиб борса кўришмади.
Кўргач эса кўрмагандек елка қисиб,
Кўнишмади...

Еқуб чолнинг кўкси тўла орден эди,
Қайгаборса ўрни тайин тўрда эди,
Нима дейсиз — икки уруш кўрган эди,
Берлинда суратга тушган мерган эди.

Биттагина оёғи ҳам толдан эди,
Биттасини дўхтир кесиб олган эди.
Урушдан сўнг шундай бўлиб қолган эди,
Гурс-гурс қилиб юришлари ёлгон эди!

Бошлиқ чолга «Запорожец» бермади,
Аризалар ёзиб борса кўрмади,
Кўргач эса кўрмагандек елка қисиб,
Кўнмади...

Еқуб чолнинг райсобесдан кўнгли қолди,
Еқуб чолнинг бошлиқ-бездан кўнгли қолди,
Мендан, спздан — ҳаммамиздан кўнгли қолди,
Машинасини бошқа олғир кимса олди.

Энди ул зот ялло қилиб юраверар,
Инвалиднинг машинасин сураверар,
Уни кўрсам чол эсимга келаверар,
Ғилдираги юрагимни элаверар...
Еқуб чолга бершимаган «Запорож»нинг!

ЭГАСИЗ УИ

Бу эшик жимгина очилавермас,
Бармогинг узатсаңг йиглар бу эшик.

Заңг илгак сурилса чўгдек бир савол
Юракка санчилар кўкракни тешиб:
Қаерда юрибсан, эгамнинг ўгли?..

Отапнинг томида лолақизгалдоқ,
Отапнинг уйида кўринмас бир жон.

Ана, кўмилмаган анор шохлари
Синар ва хўрсинар: умр — ўқилон,
Қаерда юрибсан, эгамнинг ўгли?..

Ким у, воҳ, энгашиб лойқа сув ичди
Ва уватга чўкди кўкенини ушлаб,
Ва уватга чўкди кўкенини ушлаб,
Кетмони чинқирар кесакини муштлаб:
Қаерда юрибсан, эгамнинг ўгли?

Ким у, воҳ, қўлида тешиккулчалар:
«Набираларимга уйим Ватандир.

Ҳовлимни тўлдириб юришгай улар...»
Йўқлайди, беҳуда йўқлайди сени
Онапзорингдан ёдгор бир тандир-
Қаерда юрибсан, эгамнинг ўгли?..

Бу ҳовли жимгина нурайвермайди,
Ҳар гишти кўчганда йиглар бу ҳовли.
Қаерда юрибсан, эгамнинг ўгли,
Қаерда юрибсан эгамнинг ўгли...

УРУШ ЙИЛЛАРИНИНГ ЖОНОН ҚИЗЛАРИ

Қаҳрамон йигитлар урушга кетди,
Чўғ бўлиб ёндириб қолди излари.
Оловлар ичида бўйингиз етди
Уруш йилларининг жонон қизлари.

Муҳаббат, муҳаббат илоҳий маъво.
Сизга ёр васлини кўрмади раво.
Хатларга термулиб умрингиз ўтди
Уруш йилларининг жонон қизлари.

Қадеққўл юртимнинг Зулайҳолари,
Дилбарлари, Дилдор, Дилраболари.
Йигидан қизарган шаҳло кўзлари-
Уруш йилларининг жонон қизлари.

Қорлар кечиб юриб кўсаклар терган,
Сепини тўн қилиб фронтга берган.
Йигит кўрган ҳамма балоли кўрган
Уруш йилларининг жонон қизлари...

Замин минг айланса, айлапса Замон
Яхшин яхши деган, ёмонни ёмон
Муҳаммад Юсуфнинг тансиқ сўзлари-
Уруш йилларининг жонон қизлари.

* * *

Меҳрим қаттиқ бўлди,
Қаҳрим қаттиқ бўлди,
Насиҳатни эса олмадим.
Ҳарифим суюнди, дўстим куюнди,
Мен ўз билганимдан қолмадим.

Осойиш ботмади бирор-бир куним,
Талашиб-тортишиб толмадим.
«Оғирроқ бўл, иним, сипороқ бўл, иним...»
Мен ўз билганимдан қолмадим.

Тенгимни билмасдан бир қизни суйдим,
Суйдим сира кулмай омадим.
«Шоҳона яшардик сўзимга кирса...»
Мен ўз билганимдан қолмадим.

Қувроқ бўл дейишди, ёлғон ҳам керак
Жиндек хушомад ҳам...
қулоқ солмадим.

Оқни оппоқ кўрдим, қорани қора,
Мен ўз билганимдан қолмадим.

Кўнглим сезар, энди бу ёғи аён,
Дўстларим... дўстларим, бахтли боламан,
Ё Тошкентда энг зўр шоир бўламан,
Ё уйимга кетиб, ариқ бўйида
Ялпизга суяниб ўлиб қоламан!

ХАЙРИГУЛ

Қирқ биринчи йилда ҳам ой тўлин эди,
Хайригул қиз саккиз кунлик келин эди.
Юрагини юлиб кетди қизил вагон,
Кўнглим хижил, менинг кўнглим хижил, вагон...

Қизил вагон олисларда чўгдек порлар,
Паровознинг йўлларида ёнар қорлар.
Бу йўл ҳижрон, бу йўл ҳижрон — йўли ҳижрон,
Икки бети чинорлардан баланд дорлар.

Мардлари бор элнинг боши эгилмайдур,
Номард қони қирқ йилда ҳам қўшилмайдур.
Юрагим эзилиб кетди, қизил вагон,
Кўнглим хижил, менинг кўнглим хижил вагон...

Уруш ўлсин, кулча нондек кўнгил синди.
Кўнгилдаги сайраб турган булбул тинди.
Кўздан ёш қуйилиб кетди қизил вагон,
Қизил вагон, қўйини тўла ўғил вагон...

Қирқ биринчи йилда ҳам ой тўлин эди,
Хайригул қиз саккиз кунлик келин эди.

ОТА

Юсуф отага

Армоним бор, бу дунёда армоним бор,
Қоқ далада ўтлар босган ўрмоним бор.
Қизгалдоқдай бошим эгик бу маконда,
Ёшин яшаб ўтмаган отажоним бор.

Ота десам, бағри-дилим ёнаверар,
Куним ёнар, ойу йилим ёнаверар,
Мозорига қўйган гулим ёнаверар,
Тутунларга тўлиб кетган осмоним бор.

Ёсаверсин жаннатлардан келган насим,
Момо ерим, ўзингеан энг муқаддасим,
Бағрингда жим тинглаб бу кун жон нафасим
Рухимни аллалаб ётган жаҳоним бор.

Одам бўлиб бир одамни тушунмаслар,
Кўзингда ёш кўриб ҳам гоҳ ўкинмаслар,
Босган изим пойлаб юрган эй, нокаслар,
Қабрдан қўл тўзиб турган қалқоним бор...

Мен отамдан қолган эркин садо-сасман,
Қонимга ёт наволарга қайрилмасман,
Ўлгунимча энди ундан айрилмасман —
Ўз отамдек бўлиб қолган имоним бор.

Армоним бор, бу дунёда армоним бор,
Кенг далада гуллар босган ўрмоним бор.
Қизгалдоқлар бош эгиб қон йиглаб турган
Бу маконда менинг ҳам нуржаҳоним бор.

БИР КУНИ

Бир кунн,
Бир алвон
Замон келади,
Замин узра
Омон-омон бўлади.

Ўн йилми,
Юз йилми ўтиб орадан,
Урушлар,
Низолар кетиб орадан,
Тўплар
Адирларда бугдой ўради,
Танклар
Далаларда пахта теради.

Миллатлар,
Элатлар,
Оқ тап, қора тап
Ҳаммаси
Ҳазрати инсон бўлади.

Олам гулистон бўлади
Бир кунн...

— Шоирлар-чи, бобо,
Шоирлар нима бўлади?
— Шоирларнинг подликдан
Юраклари ёрилиб ўлади!

БИР КЕЧА

Бир кеча бехосдан уйғониб кетсам,
Йиглаб ўтирибди юрагим юм-юм.
Чўчиб турдим: сенга нима бўлди, эркам,
Нимага йиғлайсан,
Мен нима қилдим?..

Ундай десам бўлмас,
Бундай десам кўнмас,
Чекдим. Чиқиб сокин ҳовлини кездим.
Ҳамма юлдуз сўнди. Бир юлдуз сўнмас-
Кўзимга мўлтираб турар илк севгим.

Юлдуздан ҳам олис, о сен буюк ғам,
Бугун ўзинг йўқсан фақат ёнимда.
Ҳижрон куйин чалиб қон ўрнида ҳам
Армон айланади жония-таннимда.

Ўйлайман, ўйлайман, ўйларим узун,
Қўлим қисқа, севгим, бўйларим узун.
Энди сен мен учун энг узун эртак,
Энди мени ёмон қийнар бу юрак!..

Чекаман. Тутунга тўлади хона
Илк севгим мўралар тўрт бурчагиндан.
Мен далли, юрагим менадан девона
Ётмайман деб йиғлар партўшагингда.

ТУЛКИ

Алдаманг, кўзингиз айтиб турибди,
Сиз ёмон кўрасиз мени, биламан.
Менинг ҳам ихлосим қайтиб турибди.
Шу палла сиздан...

Эшитдим, жангари тоғлик экансиз,
Мен деҳқон боласи, жуссам ҳам ориқ.
Бошланг мен тайёрман,
Кўчса — кўчсин муз,
Яшасин дилдамас тавдаги оғриқ!

Димоғингиз кўкка теккан юксалиб
Мақтаниб кўкракка қоғиб юрасиз.
Ўзбекнинг ҳаммаси бир отадан деб,
Ўзбекнинг уйини ёқиб юрасиз.

Ег томиб турган шу фахш юзингизга
Тупурдим барчанинг йигиб нафратин.
Тупурдим дунёда сиз қанча қизга
Олайган бўлсангиз шуңча бор бугун.

Темир бўлмайдими муштингиз бу он,
Кўзимдан сачраган чўғларга балли.
Кўйлагим енгига тушган томчи қон,
Қон бўлган юракка бўлсин тасалли.

Кетди у бурилиб, тулкидай пусиб,
Ана, бораётир ликиллаб думи.
Бир савол занжирдек бўғзимни қисиб,
Хафа бўлиб кетдим: душманним шуми?

... Сизга ҳам йўлиқса гоҳи-гоҳида,
Уришиб ўтирманг тулкилар билан.
Урмангу сўкмангу уни тоғига
Кузатиб қўйинг, бас, кулкилар билан.

Онажон,
Онажон,
Юрагим огрир.
Билмадим нимага қийнайди мани.
Мен деҳқон боласи эдим-ку ахир,
Наҳот шунча нозик бўлса бу жоним?..

Энди-ку ухламай ўйлар сурмайман,
Соғинсам дунёда соғинганим сиз.

Огрир,
Огриверар юрак билмайман,
Нега оғришини айтмас ҳам иблис.

Ё севиб қолдимми,
Бу мумкин эмас.
У мендан безор,
Мен ундан безорман.
Муҳаббат деганини қилмасман ҳавас,
Шундай ҳам бу узун йўл тўла армон...

Онажон,
Онажон,
Юрагим огрир,
Гўё кимдир уни тиг билан тилар.
Кечалар елкамга темирдек оғир
Қўлларини қўяру кўзимга тикилар.

Ким у?
Қайдан билай.

Мен танимайман.
Бобомнинг арвоҳи ўша зот балки:
Уйимнинг чирогин ёқмай болам, сен
Қаерда,
Қаерда юрарсан сақиб?!.

Қишлоққа кетаман,
Тонг отса бўлди.
Қуёш, уйғотиб қўй мени эрталаб...
Юрагим,
Юрагим оғримай қўйди,
Эҳ, қалбини бир ўпиб бўлмас эркалаб!

УТИНЧ

Эркаклар ташвиқот қилди тинмасдан,
Ҳар хил мақолалар йиғаверишди.
Газета ўқишга қўли тегмасдан
Хотинлар йилига туғаверишди.

Журналистларга-ку мавзу топилди:
Ҳамма туғаверса ким қилар ишни?!.
Пилла топширилди.
Ғўза чопилди.
Аёллар йилига туғаверишди.

Олимлар ўйланди.
Ўйларга толиб,
Китоблар титишди чўк тушиб олиб.

Қўймоқчи бўлишди режага солиб...
Аёллар йилига туғаверишди.

Кимдир ваҳма қилди қай куни ёниб:
Бола босиб кетди бутун дунёни!..
Барибир минг азоб ичра тўлғониб,
Аёллар йилига туғаверишди.

Агёр тўлди қўйни тошга, дейишди.
Тили бошқа, кўнгли бошқа, дейишди.
Ўнта бўлса — ўрни бошқа дейишди,
Аёллар йилига туғаверишди.

Чирқираб Шокирлар дунёга келди,
Барнолар, Ботирлар дунёга келди.
Шу мўмин юрт учун керак бўлганда
Ўлмоққа қодирлар дунёга келди.

**Келишди кимгадир ёқса-ёқмаса,
Ҳали тили чиқмай пахта теришди.
Кучук боқинсинми, бола боқмаса?!
Аёллар йилига тугаверишди.**

**... Балки сен осмондан тушгандирсан ҳам,
Майли, билма қадри, етма додига.
Фақат бир илтимос, эй азиз одам,
Қўйгил, қанча тугса ўзи билар, сен
Тугишни ўргатма Аёл зотига!**

ҚОДИР

*Марҳаматлик деҳқон йигит—
Қодирни ғўза энди ҳосилга
кирган маҳал машина уриб
кетди. У ҳушига келганда ик-
китагина қовурғаси соғ қол-
ган эди... Хотини лўппи бўлиб
очилган даласидаги пахтани
ҳашарчилар териб олишайтгани-
ни айтганида Қодирнинг кўзи-
дан бир томчи ёш ғилдираб
ёстиққа тушди.*

Қодир, қандай экан яшамоқ бахти?
Гоҳ уриб, гоҳ тиниб турганда юрак.
Ўзи билдирмаса меҳрибон доктор,
Кўзи айтиб турса: ўлсангиз керак...
Ўзича сиғинар юртига ҳар ким.
Биров уруғ сочар, биров уй тиклар.
Юмуш билан бўлиб, сен ўлсанг, балки
Билмай ҳам қоларди марҳаматликлар.
Эшитдим. Жонимни авайлаб мен ҳам,
Қайдадир юрардим лолалар териб.
Кўздан дув ёш келди гулга энгашсам,
Оғрийверди санчиб манови ерим...
Ўзича сиғинар юртига ҳар ким.
Сочлари жингалак, юзлари силлиқ,
Учар оғайнилар мансаб илинжида,
Креслоларга қилишар қуллуқ.
Севги изҳор қилар таннозларига,
Суратга тушади бўйдор, баҳодир.
Лекин мен биладан, агар кўрсатмасин,
Бир мушкулот тушса юртим бошига,
Кўкракни тутмоққа ағёр тошига
Майиб дўст, мажруҳ дўст — ўзингсан, Қодир!
Ҳаммасини билиб яшамоқ огир,
Субҳи содиқ кўриб дўст юзида ранж,
Қўлингдан ҳеч нарса келмай шеър ёзмоқ-
Онагни алдашдек осон ва жирканч.

МАРУХ ДОВОНИ

Черкас чўпони Мурудин Қўчқоров 1962 йил кузида Ғарбий Кавказ тизмаларидаги Марух довони музликлари орасидан совет жангчилари жасадини топиб олди. Муз устида, тошлар орасида қотиб қолган бир взвод жангчилари орасида 17 миллат вакили бор эди. Улардан бирининг фамилияси Муҳиддинов эканлиги аниқланди.

Жангчи ўлди,
Кўкрагида қўргошин,
Кавказ тоғларида
Жасади қолди.
Йигирма йилдан сўнг
Суякларини
Черкас чўпон
Муз ичидан
Топволди...
Ўзбек эди
Қорақўз эди
Оти-
Саттормиди-
Содиқмиди,
Сотволди...
Ҳеч ким билмас,
Билгани — уни тоғдан
Черкас чўпон
Муз ичидан
Топволди...
Балки ёлғиз
Болангиз эди сизнинг,
Отангиз ё
Огангиз эди сизнинг.
Юз йил тинмас

Ноангиз эди сизнинг,
Ери эди
Е бир умидвор қизнинг,
Дунёда энг гўзал,
Вафодор қизнинг;
Утга сакраб, чиқди
Ичидан музнинг...
Черкас чўпон
Муз ичидан
Топволди.
Қирқ йилки ким
Тиёлмаса кўз ёшин,
Йиглаб сим-сим
Тиёлмаса кўз ёшин,
Кўролмаса кўкка боқиб қуёшин,
Тоққа чиқсин
Тошларга қўйиб бошин,
Эгилмаган бошларга қўйиб бошин,
Етган экан кўкрагида
Қўргошин...
Черкас чўпон
Муз ичидан
Топволди.
Сиз ҳам, Ватан,
Ватан деб кўпирганлар,
Содиқ ўғлинг
Менман деб гупирганлар.
Минбардан
Ваъз айтиб,
Кўкрак керганлар,
Туморлармас
Асраган жонингизни,
Кўриб қўйинг,
Бу кун имонингизни,
Черкас чўпон
Муз ичидан
Топволди...

ҶИШЛОҚДА

Бу ерларда сал тортиниб тур,
Бу ерларда кўкракни керма,
Юлдузларга осилма, шоир,
Осмонни ҳам мақтайверма.

Бу ерларда куйлама — тингла,
Ўсмай қолсанг — уволниг менга.
Атиргуллар назокатини
Куйлайверсин тўрғайлар бунда.

Тамаки торт, хўрсин хаёлчан,
Юзинг оппоқ, кўйлагинг оппоқ,
Қўлларингни соябон қилиб,
Жазирама далаларга боқ.

Ана, қара гўза суғориб,
Дехқон ҳориб жўяк бошида
Яккатут пойига қулади.

Жуда қўлнинг қичиса, бориб,
Қаламингни қовургасига
Теккизиб ол... ўткир бўлади!

* * *

Юзга ажин тушди,
Сочга қиров инди.
Болалик-да қолиб кетди шўх.
Қолиб кетди қанча яхши кунларим,
Орқага қараш йўқ...

Қилган хатоларим ўзимга аён,
Хотира — изимдан тушган дайди ўқ.
Мен кимни унутдим,
Кимлар мендан тонди...
Орқага қараш йўқ.

Сўнди қанча яхши тилаклар.
Сўнди ҳайрат — юракдаги чўғ.
Кетдик қалбим,
Кетдик қадрим... кетдик
Орқага қараш йўқ.

Анов ким деб сўраш йўқ.

ИСТАК

Шотут соясида бешик бозори,
Саҳарлардан райҳон ҳиди анқийди.
Бешиклар тебратиб богчахотини йиғлар:
Биттагина ўғлим бўлса, майлийдим.

Сарин сабо эса қўшиқлар айтар,
Майсага ёнбошлаб тинглар шудринглар.
Оқ пийлон ортидан мўралар офтоб,
Ҳей, қизлар, туринглар!

Чумоли ёпишар ялпиз баргига,
Прмоқ унга сувлар сочиб ҳиринглар.
Бригадир планни ўйлайди хуноб:
Ҳей, қизлар, туринглар!

Эй менинг, хаёлим сулув, моҳитоб,
Ўзимга саволим, ўзимга жавоб,
Босган қадамлари кўзимга тавоб:
Ҳей, қизлар, туринглар!

Ҳей, қизлар, туринглар,
Тўлдириб юринглар Ўзбекистонни,
Истайманки, доним порохлар эмас,
Сизларнинг аллангиз тутсин жаҳонни!

ЛЮБА ШЕВЦОВА

*Люба Шевцова ўлими олдидан
онасига бир энлик хат ёзиб
чиқарган: «Алвидо ойигинам!
Қизинг қаро ерга кетди...»*

Жуда сипо сизнинг рўйи — чеҳрангиз.
Ҳамма даврада ҳам кулавермайсиз.
Мезонни биласиз ҳар жойда, лекин
Люба Шевцовани билмайсиз.

Ўриб кўрмагансиз кокилингизни.
Қошингизга ўсма қўймайсиз.
Гўзалсиз — тараф йўқ, моҳитоб, лекин
Люба Шевцовани билмайсиз.

Санъатни севасиз. Соатлаб гамгин
Бўёқлар рангига боқиб тўймайсиз.
Алвон камалакни билмайсиз, лекин
Люба Шевцовани билмайсиз.

Дутор дастасидек толма белингиз,
Фақат «Барн гал»га ўйнайсиз.
Дунёда сиз билмас қўшиқ йўқ, лекин
Люба Шевцовани билмайсиз.

Сеннинг ёринг бўлсам, дея бўйлайсиз,
Вафодоринг бўлсам, дея ўйлайсиз,
Садоқат сабогин билмайсиз бироқ,
Любовь Шевцовани билмайсиз!

Люба Шевцовани билмайсиз.

* * *

Баҳорда кўп оғир,
Қиқирлаб турса
Тиззанга суйкалиб лолақизғалдоқ
Бегубор ёшлигинг ўтган жойларда
Қўлтиқтаёқ билан ҳақкалаб юрмоқ.

Ялангач новдалар пичирлаб турса
Кузда, сукунатга чўкканда чорбоғ.
Кўп оғир, илдамая кетиб бораётган
Мўмин турналарга боқиб ўй сурмоқ.

Кўп оғир, бегубор қорлар ёққанда
Қишда, дала-даштга қўнганда туман,
Сотқинга тегмаган ўқни сийпалаб,
Урушни эсламоқ сандалдан чиқмай
Хунук ва вафодор хотининг билан...

ИЛТИЖО

Кунлар ойга, ойлар йилга айланар,
Айланади чархи бешафқат,
Гули хас, гунчаси гулга айланар
Жон ота, сен
Қарима фақат!..

Ким қонибди неъматига?— бу ҳаёт.
Ўтган кунни қандай этиб бўлар рад.
Аммо бўлса, бу дунёнинг гаштига
Қон ота, сен
Қарима фақат!..

Ёшнинг фалон дерлар — кимда ганим йўқ,
Ғанименг ҳам хато ёзув, хато хат.
Ҳайқир ота: бунчага кирганим йўқ,
Тон ота, сен
Қарима фақат!..

Ким қонмаса неъматига, бу ҳаёт
Ўтган кунни этса бўлар рад.
Юрганча юр, турганча тургин
Осмои, ота, сен
Қарима фақат!..

ИҚРОР

Шоирлик мен учун асло орзумас,
Шу ҳам иш бўлдим ийнгит бошимга.
Ҳамма шоир зотин йиғса — арзимас,
Онамни соғиниб тўккан ёшимга.

Ана, улар қилар булбулларга дўқ:
Эй қуш, бу боғларнинг мен булбулиман!..
Шоирлар билан ҳеч ошнолигим йўқ,
Мен ёруғ дунёда кўнглим қулиман.

Аммо юрагимни қийнар бир азоб,
Қўй десам қўймайди, тутқазар қалам.
Мен кетмон сўрасам — тутади рубоб,
Куйлайман жонимдан ўтганда алам.

Осмонга қарасам кўринар тупроқ,
Майсага термулиб ойни кўраман.
Бу қандай кўргилик, билмайман ўртоқ
Мен қачон далада бутдой ўраман!..

Шоирлик мен учун асло орзумас,
Шу ҳам иш бўлдим эркак бошимга.
Ҳамма шоир зотин йиғса — арзимас,
Уйимни соғиниб тўккан ёшимга.

Ана, улар салқин хиёбонларда
Энтикиб ёзишар келажакка хат.
Оқибат ҳақида ҳайқиришар ва
Абдулла Орифни қилишар ғийбат...

Бўлди.

Шеър ёзмайман.

Мен энди одам.

Оддий одам бўлиб яшай бошлайман.

Қўнглимга ачиниб агар ёзсам ҳам,

Тунда ёзиб, тонгда ўтга ташлайман!

БРИГАДИР

Туни билан сувчиларга қарашди у,
Энгашиб ҳар гўза билан сўрашди у.
Юлдузлар ҳам ёниб бўлган тонгда эса
Елкасидан ерга михлаб қўйди уйқу...

О, толиққан жонга дармон қир этаги!
Кесак — болиш, кўрпа бўлди кир этаги.
Ариқ унга алла айтиб чулдиради
Ва бир зумда ухлаб қолди... ҳа, ўзбагим.

Ўзбегимнинг уйқуси ҳам ўзидек жўн,
Ботмайди ҳеч — тупроқ унга пахталик тўн.
Дўпписини кўкрагига босиб олган,
Ҳумо қуши, тонгда келиб бошимга қўн.

Келди тонгда, Ҳумо қуши — семиз райком.
Қарасаки, қотиб ухлаб ётар акам.

Мажлис, мажлис, мажлислар ҳеч бўлмас тамом,
Нотиқларга тўлиб кетган заллар — ҳаммом.
Куппа-кундуз ухлаб ётар, бу қандай гап?..
Бери қўйиб, бери олиб чалишар жом.

Сўнг мажлисларни шийпонларга суришар,
Бригадирни партиядан ўчиришар.
Ўттиз йиллик ганимлар шод қийқирришар,
Ўттиз йиллик дўстлар эснаб ўттиришар...

У кечаси сувчиларга қарашганди,
Лойлар кечиб, уватга нур тарашганди.

ЭНАСОЙНИНГ БУГИЛАРИ

Тошкент-
Турар жойим
Болахона эди,
Бир бурчаги ўрин,
Бири китоб бари...
Менга тинчлик
Бермай қийнар
Мана, энди
Тушларимда
Энасойнинг бугуларин.
Айтматовга
Хатлар ёздим,
Жавоби йўқ.
Шеърлар ёздим
Босишмади,
Ҳисоби йўқ.
Муҳаррирга
Борсам қоши
Уюлади,
Кўрамиз дер,
Кўрмас,
Ташлаб қўйилади.
Менга-
Ҳасад
Қилишгандек туюлади...

Ўғлим шоир.
Опам еру кўкка
Сигмас.
Тонгда ишга,
Оқшом чопар

**Фолбин сари,
Биров билар,
Биров кулар,
Биров уқмас —
Тушларимда
Энасойнинг буғулари.**

**Бир кун ахир
Рост сўзини
Айтди биров,
Бир бўғиндан
Оз сўзини
Айтди биров.
Айтмай қилган
Ноз сўзини
Айтди биров...
Тупроқ йўлдан
Чўғлар босиб
Қайтди биров.
Бу дунёнинг
Ширин дарди
Шеърлар экан.
Менга забон
Берган манов
Ерлар экан...**

**Қоним унинг
Ҳаяжони,
Туйгулари,
Қулгилари,
Кайгулари,
Ийгилари,
Тушларимда-
Энасойнинг буғулари...**

Айтматовга
Хатлар ёздим,
Жавоб келди.
Шеърлар ёздим
Ҳисоби йўқ
Китоб бўлди.
Муҳаррирлар
Борсам қучоқ
Очишади,
Ўқиймиз дер,
Ўқимасдан
Босишади.
Менга-
Ҳавас
Қилишгандек боқишади.
Фолбин кампир
Айтганлари
Ёлгон бўлди,
Ёмон бўлди,
Бир қишлоққа
Достон бўлди.
Ҳузурига
Ўша оқшом
Онам шошиб,
Қўли қуруқ
Борган экан,
Армон бўлди...

Армоним кўп
Бу дунёда
Ўзимнинг ҳам,
Давоми кўп
Сизга айтар
Сўзимнинг ҳам.
Дилни ёқиб,
Тилга чиқмай

**Қолганларин,
Қўшигимга
Бу кун сизмай
Қолганларин,
Айтсин бариц,
Айтсин барин,
Айтсин барин-
Тушингизда
Эпасойнинг бугулари!**

ОРИЯТЛИ ОДАМ

Ориятли одам, душманларинг кўп,
Эстрада кўриб кўнглинг эзилар.
Саҳнада олифта йигитлар бир тўп
Гоҳ она тилингни масхара қилар...

Кассирлар мудрайдн аэропортларда,
Бўм-бўш самолётлар йиглаб учадн.
Тарсиллаб ёпилган даричаларда
Орият қадрингнинг қошин ичади.

Кампирлар мўлтирар ёшлари нақ юз,
Ундан ҳам ўтгандир, қайдан биласан.
«Рецептсиз бермаймиз!
Рецептсиз бермаймиз!..»
Тошюрак сотувчи қиз сенга душман.

Хатто уйингда ҳам бир душманинг бор-
Телевизор. Синдиргинг келар гоҳида.
Кечалар бир одам — тулкидай айёр,
Сафсата сотади имон ҳақида.

Ҳиринглар гийбатни қийган шоввозлар,
Кўз тушса юзларинг бужмайган тоқдир.
Кейин лўттибозлар,
Кейин қоғозбозлар,
Кейин инфаркт... кейин — яшасин, доктор!

Хайрият, улардан душманларинг йўқ,
Тинмайдн дунёда бир собит қадам.
Ўжарсан, қайсарсан аммо кўнглим тўқ,
Сен узоқ яшайсан эй, яхши одам.

Чунки ориятинг кучли,
Орият-
бу ҳам жуда гўзал шеърият!..

* * *

Ёлгон ёмон дерлар,
Хушомад ёмон.
Ёмонликнинг бари ёмондир, бироқ.
Менимча дунёда энг катта гуноҳ-
Соғинмай яшамоқ...

Тилга келганини айтаверамиз,
Суриштирмай ростдир, ёлгондир бироқ-
Менимча дунёда энг катта гуноҳ-
Қариқиз ҳақида гийбат тўқимоқ.

Ким бу шеърни ўқиб ошкора кулса,
Бечоралар ичра бечора, билса...
Менимча дунёда энг катта гуноҳ-
Ҳиринглаб шеър ўқимоқ...

АЛВОН ГУЛЛАР

Ватан менга ўша ҳур қишлоқ
Ва қалдирғоч йўқлаб келган беҳисоб
Апов томлар узра ҳилпираб турган
Алвон гуллар — исми инқилоб.

Жасоратдир оқ дур тўла ҳар чаноқ,
Тракторлар — «Аврора»лар бесаноқ
Ва штурвал қучган ўша моҳитоб
Турсунойлар исми инқилоб.

Кузги пайкал — жазирама саратон
Ва елкага ботган минг игна — офтоб.
Дўлда қолган кўчатига ачиниб,
Хўнгир-хўнгир йиглай олган азамат
Бригадирлар исми инқилоб.

Ватая менга шу алвон диёр
Ва чапги ҳам айлаб жонига тавоб,
Беланчакда ётган анов қоракўз
Болакайлар — исми инқилоб.

Ва Ленинга энг содиқ одам,
Менинг деҳқон отам,
Исми инқилоб!

КЕТИБ ҚОЛДИМ...

Кетдим уйдан, кўнмай қийнов-қистовга,
Дедим:— Она, айтиб қўйинг ановга.
Момосини кўрсатаман агар у
Мен йўғимда тегиб кетса бировга...

Нима қилсам шеър ишқида қилдим мен,
Шеъримни деб йиғладим мен, кулдим мен.
Орзуларим осмон қадар бўлса ҳам,
Мендан шоир чиқмас экан билдим мен.

Билдим, илҳом излаб шому саҳардан,
Шеър азоби ёмон экан заҳардан.
Юрагингда бўлмаса гар шоирлик,
Наф йўқ экан ҳар қанақа шаҳардан.

Аmmo уйга қайтай десам, биз қолиб
Гулдай қизин қучоғига муз солиб,
Тишларимни қайраб бугун қишлоқда
Қўшни турар қўштигига туз солиб...

Момосини кўрсатаман келса деб.

МАДИНА

Мадина, Мадина, нега йиглайсан,
Менинг асал қизим, қачон ухлайсан?
Иситманг тушмади, тополмадим дори,
Тинмади чақалоқ жонингнинг зори,
Ярашмас яшамоқ нокаста ёлвориб,
Чида, ёруғ тонгни кутамиз, қизим,
Биз ҳали ҳаммадан ўтамиз, қизим...

Сен йиғлоқ тугилдинг, мен ёзолмадим,
Ёзган шеъримни ҳам ўтказолмадим.
Аммо ишон ахир, булбул юрагим,
Мен уни бекорга ўтга солмадим,
Бу ёруғ дунёда менинг қолар изим,
Биз ҳали ҳаммадан ўтамиз, қизим...

Иккала қўлимда сенинг бешингнинг,
Кўнглимда кўзингдек шаффоф қўшияғинг.
Тунларимга наво қайтар куним бор,
Сенга ардоқ сўзим айтар куним бор,
Қалбимни шудгордек ҳайдар куним бор.
Йиглаб ёздирмасанг айланай ўзим,
Биз ҳали ҳаммадан ўтамиз, қизим.

Шопр шундай кўпки, уларга ер тор,
Ҳаммаси машҳур ва ҳаммаси помдор,
Улугвор, уларга етмоқ кўп душвор,
Аммо улар ойга босиб юзини
Турганда, осмонни бағрига илк бор
Биз олиб боргаймиз тунроқ кенини,
Гулдай димоғига тутамиз, қизим,
Биз ҳали ҳаммасидан ўтамиз, қизим!..

Биз ҳали ҳаммасидан ўтамиз, қизим,
Йиглаб ёздирмасанг айланай ўзим.

ЎЗБЕКФИЛЬМ

Архивларда қолди Тоҳиру Зухро,
Бўлак ниманг ҳам бор десам: кўрларинг.
Соқол бўяш билан бандми энди ё
Ўртоқ «Ўзбекфильм», режиссёрларинг?..

Боғларга бурканди янтоқзор ерлар,
Тошлар-да гулади, сен ўртамадинг.
Юртимнинг юзидан ёғилган терлар
Денгизга айланди, сен ўзгармадинг.

Темирлар йиглади, симлар йиглади,
Кесаклар куйлади — бир ўйланмадинг.
Туғади Сабрнинг барча муҳлати,
Бардошлар туғади — сен ўзгармадинг.

Унвонлар жаранглаб унвонга тегди,
Димоқлар юксалиб осмонга тегди.
«Ўзбекфильм», чўпчагинг жонга тегди.
«Ўзбекфильм», чўпчагинг жонга тегди.

Ўзбек диёри бу — бепоён дала,
Дала тўла шийпон. Шийпон тўла бола.
Кўнглига боқмадинг унинг бир бор-а,
Энди бор, бор ўзинг кўзига қара.

Кўрдингми?

Уялиб бошини эгди.

Кетмонга суяниб, бошини эгди.

«Ўзбекфильм», чўпчагинг жонга тегди,

«Ўзбекфильм», чўпчагинг жонга тегди...

**Йиллар кутмайдилар.
Йиллар — учган ўқ.
Наби Раҳим қарир,
Шукур Бурҳон йўқ...
Қўйнинг тўла ҳикмат, қўйнингга қўл чўз,
Уртоқ «Ўзбекфильм», халқинг кутар еўз!**

ДҮППИ

Дўппи киймай қўйди одамлар,
Бир шоир, бир носирдан бошқа.
Сочлар силлиқ,
Силлиқ қадамлар,
У оғирлик қилишти бошга...

Рост дўппилар,
Елғон дўппилар,
Киноларда қолғон дўппилар.
Чуст дўппилар,
Анжон дўппилар,
Мунчоқдек Марғилон дўппилар...

Дўппи киймай қўйди одамлар,
Бир шоир, бир носирдан ўзга.
Мен ҳам сизга бердим саволлар,
Шляпамни бостириб кўзга.

Дўппи киймай қўйди одамлар,
Кўнгил эса кўрмоқ тусайди.
Маданият гуллаган дамлар,
Каллага эътибор сусайди.

Дўппи киймай қўйди одамлар,
На уйда ва на кўчада.
Миртемирлар, Гафур Гуломлар
Ечган дўппи қолди токчада...

Бу қандайин кўргулик, савдо,
Дўппи киймай қўйди халойиқ?
Бошга лойиқ дўппи йўқдир, ё
Бош қолмади дўппига лойиқ!

* * *

Ҳайрон менинг собиқ синфдошларим
Сенга не етишмас, дейди кулишар.
Ўзларича тушунгандай бўлишар,
Уйларига таклиф қилишар.

Уйларига таклиф қилишар.
Меҳмон бўламан бир-бир барини.
Чекамиз. Мақташга тушамиз кейин
Кўрмай олган хотинларини...

* * *

Мен эртақлар ўқиб тунлари,
Юрагим қон ўйга толардим.
Йиглаб-йиглаб ёстиқларим ҳўл
Саҳарлари ухлаб қолардим...

Мен эртақлар ўқиб тунлари,
Тилларимни тишлаб қолардим.
Қалтироқлар босиб танимни
Деворларни муштлаб қолардим...

Билар эдим ҳаммаси ёлгон
Билар эдим — уйдирма бари.
Ениб кетардим,
Ишониб кетардим-
Мен эртақлар ўқиб тунлари!

... Дардларим кўп. Айтолмадим ҳеч.
Сенга азиз дўстим, ҳамхонам.
Кундузлари бўлмади йўлаб
Юмушларинг қилдинг баҳона.

Айтолмадим тунда ҳам дардим
Ишонмадинг. Ўйларга толдим..
Йиглаб-йиглаб ёстиқларим ҳўл,
Тонг отгунча ухлай олмадим...

СИНГЛИМГА МАКТУБ

Қачон хат ёзгандим сенга, билмайман.
Қофия билан банд бугун тош кўнглим
Елгиз аканг бўлиб,
Евингда юрмайман...
Кечир мени, синглим.
Кечир мени, синглим.

У ёқда шотутлар
Тўкилар сувга,
Қовунлар ёрилар,
Сен йўл қарайсан.
Тупроқ кўчаларда,
Муштоқ кечаларда,
Ёз — мени соғиниб саргайган майса.

Умримни юлқилаб,
Йилларим ўтар,
Юрак йиғлайдию,
Айтмас дардини.
Мен шеърим қўлтиқлаб,
Кун бўйи излайман,
Адабий ходимнинг битта мардини.

Бирнга қандайдир туроқлар дастак,
Бирин ўйлантирар ҳали ёшлигим:
Нега бу шеърингиз отлар ҳақида,
Уларни ёқтирмас менинг бошлигим!..

Гоҳ тўлиб кетаман,
Қандай гап ахир,
Қўйгил мени дейман эй, ширин азоб.
Қуёшга термулай,
Ерга босай бағир,

Қўшиқлар куйлашга бошқа одам тон...
Яна қайсар руҳим
Жоимни чўқир,
Ез дейди,
Сингилжон қўрқай нимадан?..
Энг гўзал шеър-
Сенинг ёрилган қўлинг,
Ҳамма бошлиқларнинг
Бошлиғи — Ватан!..
Қайдан келди менга бу дард,
Билмайман.
Юрак йиглайдию,
Айтмас арзини.
Шеъримни қўлтиқлаб,
Кун бўйи излайман
Адабий ходимнинг битта мардини.
Бирга қандайдир туроқлар дастак,
Бирин ўйлантирар нидамаслигим:
Нега бу шеърингиз ҳижрон ҳақида,
Қайғуни ёқтирмас дейди бошлигим.
Кейин яна шотут тўкилар сувга,
Беҳилар ҳидига тўлади хонам.
Айвонда,
 хирмонда
 Анжон томонда
Куз — мени соғиниб сарғайган онам-
йиглайди,
 бу йил ҳам
 келмади, болам..
Қачон хат ёзгандим, сенга
Билмадим.
Қофия билан банд менинг тош кўнглим.
Елғиз аканг бўлиб,
Енингда юрмадим...
Кечир, мени синглим,
Кечир, мени синглим.

* * *

Елқадан сирғалиб кундузги
ташвиш,
Елқадан сирғалиб кўрпалари-да,
Супачада ухлар эркак ва аёл,
Ёғоч бешик ўрталарида.

Хўрозлар баётин авжи тонг отар,
Сўйимли нигоҳи эркаларида,
Нонушта қилади эркак ва аёл,
Ёғоч бешик ўрталарида.

Қайдадир трактор гувиллар, тагин
Топган-тутганлари ўрталарида,
Далага жўнайди эркак ва аёл
Ёғоч бешик елкаларида...

* * *

Ой юзидан нур ёгди сим-сим,
Юр муҳаббат, кетдик бу ердан.
Ширин тушлар кўрсин севгилим,
Юр муҳаббат, кетдик бу ердан.

Биз кетсак Ер кенгайиб қолар,
Осмон ҳам сая энгайиб қолар.
Бир қора кўз жилмайиб қолар...
Юр муҳаббат, кетдик бу ердан.

На қилдим эй, юзлари зебо,
Айбим не деб сўрама асло.
Бу дунё шундайин бевафо,
Юр муҳаббат, кетдик бу ердан.

Сен дилимда яшнаган чечак,
Биз биргамиз қайда яшасак.
Не қипти бир қизга ёқмасак?..
Юр муҳаббат, кетдик бу ердан.

Юр муҳаббат, кетдик бу Ердан.

АНДИША

Андишадир Шарқ кўнглида мулки бебаҳо,
Европада ишлатилмас бу сўз мутлақо.
Қани эди буни барча нотиқлар билса,
Шоҳлар билса, саркардалар, фотиҳлар билса,
Зоғлар булбул, лолалардан андиша қилса,
Тоғлар довли далалардан андиша қилса,
Вақти чоғлар ноалалардан андиша қилса,
Кўздан оққан жолалардан андиша қилса,
Урушқоқлар болалардан андиша қилса!..

Андишадир инсондаги мулки бебаҳо,
Тош юракда бу сўзга жой бўлмас мутлақо.

Қани эди буни барча ваъзхонлар билса,
Қўғирчоқлар, генераллар, хоқонлар билса,
Тўплар чўпу гиёҳлардан андиша қилса,
Тавклар қўлтиқтаёқлардан андиша қилса,
Самолётлар нигоҳлардан андиша қилса,
Кемалар ёт қирғоқлардан андиша қилса,
Қотиллар бегуноҳлардан андиша қилса...

Муболага бўлмас тагин не ёзсам қўшиб,
Андиша бу — кабутарга айланган қўшиқ!

ҲАЛИМА ЭНАМ АЛЛАЛАРИ

Достон

Хўмрайса кўк хўрсинар,
Кулмаса кун чиқмайди.
Эл йиғласа эр йиғит,
От устида ухлайди.

Эл йиғласа эр йиғит,
Кенг жаҳонга сиғмайди.
Ёв кўксини ўртаган
Дод, устида ухлайди.

Қилч унга ўтмайди,
Уқлар уни йиқмайди.
Йиқилса ҳам бағри қон
Ёт, устида ухлайди.

Йўқлаб борсанг кейин, юр
Тур десанг, гап уқмайди.
Она ерни қучоқлаб
Шод, устида ухлайди...

Пичир-пичир қилманглар.
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Уни қаранг, от ўйнатиб,
Навкар тўла қўлтиғи.
Эргаш понсод келади.
Елкасида милтиғи.

Эргаш понсод, бери кел
Гижинглатиб отингни.
Уйинг куйгур тошбағир,
Чолимни сен отдингни?..

Бир кун юлиб оларман,
Эргаш, қора, юзингни.
Ўғилларим улғайса,
Ўйдиарман кўзингни.

Қизил аскар, кел тезроқ,
Босмачининг зулмидан,
Босмачининг измидан,
Халос бўлсин эл тезроқ...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Эргаш Мерган увлади,
Қашқир бўлиб ув-в-увв...
Улуғтоғдан қишлоққа
От ёғилди дув-дув.

Аскар бола, Мард бола,
У ҳам одамку-ку.
Қилич ботиб кўксига
Етар инграб: сув-сув...

Гузар ари индай,
Гувиллайди гув-гув:
Менинг чолим — осилган,
Менинг ўғлим — отилган
Менинг қизимку-ку...

Сут кўр қилгур, сени ҳам
Она туққанку-ку.
Илойим, бу гуноҳинг
Қонияг билан юв-юв!..

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айласин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Уни қаранг, уни қаранг,
Маҳаллада энг «фаранг»,
Энди келар Тўхтовуш,
Оёгида кўк ковуш.

Тўхтовушни сайратмай,
Танга ташланг қўлига.
Чиқариб қўйинг етаклаб,
Мингтепанинг йўлига.

Бориб бозор айланиб,
Томоғи сал мойланиб,

**Қайтиб келсин Тўхтовуш,
Оёғида йўл ковуш...**

**Тўхтовушнинг уйи йўқ-
Еқиб кетган босмачи.**

**Тўхтовушнинг чоли йўқ-
Чопиб кетган босмачи.
Қора рўмол бошига.
Епиб кетган босмачи.**

**Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар:
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.**

*** * ***

**Олисларда от кўрдим,
Ғирот экан, қарасам.
От устида ўспирин,
Саллот экан, қарасам.**

**Саллот бола исмини,
Сергей экан, сўрасам.
Камбагалга жонини
Бергай экан, сўрасам.**

**Томлардаги қизгалдоқ,
Байроқчага ўхшайди.
Қизил аскар қишлоққа
Босмачини қўймайди.**

**Эргаш понсод, тоққа қоч
Кунинг битиб борадур.**

Юртга зугум қилганнинг
Икки юзи қародур...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Қатор-қатор сағана,
Бойўғлизор сағана.
Борай десам, ётишар-
Боболарим ағанаб...

Бу дунёда кимим бор,
Бир кўришга кўнглим зор.
Сўрай десам, ётишар-
Момоларим ағанаб...

Аламзада кўнглимни,
Куйлаб зада кўнглимни
Ёрай десам, ётишар-
Оғаларим ағанаб.

Ой нурида ханжардек,
Ялтирайди жилғалар.
Аждодимни эсласам,
Бўғзимга жон сирғалар...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар...

* * *

Энажонин ташлади кетди,
Кўзларини ёшлади кетди.
Помус жапгга бошлади кетди-
Қизил аскар ўғилчам...

Аmmo қонга ботиб бир кунни,
Елиб келди оти бир кунни.
Олиб келди оти бир кунни-
Қизил аскар ўғлимни.

Осмоцларда ой тўлгани шу,
Қароқчининг бой бўлгани шу.
Кўзёшимни сой бўлгани шу-
Қизил аскар ўғилчам.

Эргаш ўлсин сўймай боламни,
Дийдорига тўймай боламни.
Қора ерга қўймай боламни-
Қизил аскарлар ўғлимни...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар...

* * *

Ёмон бўлди, ёмон бўлди.
Бир жангки беомон бўлди.
Юртинг уруш майдон бўлди...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Тупроқ учиб осмон бўлди,
Осмон чўкиб пайҳон бўлди.
Юлдузлар ҳам ҳайрон бўлди
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Осмонда ой тўлмай қўйди,
Офтоб ҳам кулмай қўйди.
Акангдан хат келмай қўйди...
Ухлай болам, ухлай олсанг.

Ҳамма бир тан, бир жон бўлди,
Бир-бирига дармон бўлди.
Ўтиб бўлмас ўрмон бўлди
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Вагон-вагон қароҳатлар,
Бағрим тўла жароҳатлар.
Кўзни тешар важоҳатлар...
Ухла, болам, ухлай олсанг...

Турди отанг, ётди отанг.
Чопди отанг, отди отанг.
Қизил қонга ботди отанг,
Бобонгни уйготди отанг...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Оналар ўй суриб кетди,
Томоқлари қуриб кетди.
Алла тинглаб бари бола,
Бешигидан туриб кетди.
Ухла, ўғлим, ухлай олсанг.

* * *

Юртинг сўраб тиг билан,
Келмади не жаҳонгир.
Ҳаммасига бир жавоб,
Ҳаммасига бир тақдир-
Улуғ жанг кетаётир.

Сен ҳам бугун бировин,
Мўйловига туширгин.
Туширгину дининг қон
Майдон сари от сургин-
Улуғ жанг кетаётир.

Киндик қонинг тўкилган,
Юртингга жон фидодир.
Энди маълум бўлади,
Ким қўрқоғу, ким ботир-
Улуғ жанг кетаётир.

Сени руҳи қўлласин,
Боболаринг баҳодир —
Улуғ жанг кетаётир,
Улуғ жанг кетаётир!..

Пичир-чипир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Чимилдиғу чимилдиқ,
Тортилдию йигилди.
Кимнинг қоши уйилди-
Озодахон келининиң.

Осмондағи қалдирғоч,
Уқ тегмаси тағин, қоч.
Панадан куйлаб кўнглин оч-
Озодахон келининиң.

Ажриқ қучған анқизмақ,
Сувга тушған ялпизман
Топған гапи: ёлғизман-
Озодахон келининиң.

Тупроқ дала йўлида.
Борар-келар, ўйида.
Бир сурат бор қўлида —
Озодахон келининиң.

Тугилади муштлари,
Фронт кезар ҳушлари.
Тутқич бермас тушлари-
Озодахон келининиң.

— Сувга чиқса бекаси,
Силкинадн елкаси.
Тўлмайди ҳеч кўзаси-
Озодахон келининиң.

Кўзларига дунё тор,
Сандигида бир хат бор.
Бир қишлоқдан сир хат бор-
Озодахон келининиң...

Пичир-пичир қилманглар.
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Ботир ўғлим, қайдасан,
Ҳеч қўл етмас жойдасан.
Тўхтасинжон¹, айланай.
Сувга чўккан болам-эй...

Қодир ўғлим, қайдасан,
Шарқираган сойдасан.
Тўхтасинжон, айланай
Сувга чўккан болам-эй...

Тинмас онанг нолиши,
Сув ўтлари болпши.
Тўхтасинжон, айланай,
Сувга чўккан болам-эй...

Тупроқда жой йўқмиди,
Қиргоқда жой йўқмиди.
Тўхтасинжон, айланай,
Сувга чўккан болам-эй...

Дарёга бош эгайми,
Сувларга қон йиглайми.
Тўхтасинжон, айланай,
Сувга чўккан болам-эй...

Марҳаматда тугилган,
Днепурга кўмилган.

¹ Тўхтасин Мирзаев — Совет Иттифоқи қаҳрамони.

Тўхтасинжон, айланай,
Сувга чўккан болам-эй...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Кўжжа қаранг, кўк доим
Бир қўшиқни куйлайди:
Марҳаматлик дўстига,
Хиёнатни билмайди...

Марҳаматлик ёвин ҳам,
Елкасидан отмайди.
Отиб ботир аждодин,
Руҳини қонатмайди...

Ерга қаранг, момо ер
Бир қўшиқни тиндирмас:
Бу эл қизи қошига
Ўсма қўйса — билдирмас.

Бу эл қизи ёрини,
Кутар қирқ йил тўлгунча.
Қирқ йил кутар, сўнг тагин
Кутаверар... ўлгунча!..

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

Хушхабарчи чирогим,
Тинмас темир оёгим,
Синмас темир оёгим
Ўғлимдан хат келтиргин.

Мен боламдан йироқман,
Иптизорман, илҳақман.
Бир хабарга муштоқман
Ўғлимдан хат келтиргин.

Чопиб чиқай йўлингга,
Бир ўнай, тоқ қўлингдан.
Би-ир ўпай, соғ қўлингдан
Ўғлимдан хат келтиргин,

Бугун яна кўрдим туш:
Кўкраклари қон эмиш,
Кўйлаклари қон эмиш.
Ўғлимдан хат келтиргин.

Жанг қизиган он эмиш,
Турган эмиш қўли мушт.
Қачон тугар бу уруш?..
Ўғлимдан хат келтиргин.

Норимдан-ку кўнглим тўқ,
У тик кечар олов-ўқ.
Лекин нега хабар йўқ?..
Ўғлимдан хат келтиргин.

Алпим, марди майдоним,
Элга кўкси қалқоним.
Менинг Сайдахматжоним
Ўғлимдан хат келтиргин...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.

Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

* * *

Уруш бормоқда, уруш.
Ой бўлсанг ҳам кўкдан туш.
Қани, бўл эй, тонг, ёриш-
Райим раис келяпти.

Тутлар, силжиб йўл беринг,
Ҳорма деб, бир ҳол сўринг.
Толлар, суяб қўл беринг-
Райим раис келяпти.

Тўкилдинг, гўзабарглар.
Пахта туғинг, кўсаклар.
Пахта туғинг, кессаклар-
Райим раис келяпти.

Беҳаловат, бетинлар.
Жони қаттиқ метинлар.
Туринглар, ҳей хотинлар!
Райим раис келяпти...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.

Ботирларим, ухланглар
Райим раис келяшти.

* * *

Отангдан қорахат олдим.
Ҳеч битмас жароҳат олдим.
Энди қайдан тоқат олдим...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Ғаним пойлар эшигингда,
Жонинг пойлар эшигингда.
Илон ўйнар бешигингда...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Мен кун бўйи қўш тортаман,
Тош тўкаман, тош ортаман.
Еш тўкаман, ёш артаман...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Қизил вагон, узун вагон,
Тутун қилиб изин вагон,
Борар тикиб кўзин вагон
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Кўкда қаро булут кўрдим,
Бағри яро бургут кўрдим.
Кўзида гина, ўғит кўрдим...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Суйиб исминг Санжар дедим,
Қайсар дедим, ўжар дедим.
Ёстигингга ханжар қўйдим...
Ухла, болам, ухлай олсанг.

Ованг хаёл суриб кетди,
Томоқлари қуриб кетди.
Нега чўчиб туриб кетдинг?..
Ухла, болам, ухлай олсанг.

* * *

Кўчамизда кун кулди,
Ўтди хавф-хатарлар.
Берлинга қувиб кетди
Евни ботир аскарлар!..

Берлин йўли узоқдир,
Борар сўнгги оғир жанг.
Тўнғиз Гитлер қалайсан,
Тўнғиз Гитлер ҳолинг танг!..

Офтоб теккан айвоним,
Хўрсинади, вой жоним.
Гўжа пчган «бой» жоним,
Балчиқ кечгал лой жоним...

Бўзим тинсип-эй, жоним,
Кўзим тинсип-эй, жоним.
Бу кунларни унутсам,
Бўйшим сипсип-эй, жоним!..

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар.

Уруш тамом бўлдию,
Тинмади бир жонларим.
Қийнайсиз, гап уқмайсиз
Тўққизтасиз, болларим.

Ким келди деб бўйлайсиз,
Бўлди десам, қўймайсиз.
Карнай бўлиб йиғлайсиз,
Тўққизтасиз, болларим.

Усал бўлди жонларим,
Сўгал бўлди — холларим.
Бир сандалга сиғмайсиз,
Тўққизтасиз, болларим.

Бу ҳовлида энди энг
Каттасиз, энг каттангиз.
Ҳам акасиз, бизга ҳам
Отасиз энг каттангиз...

Пичир-пичир қилманглар,
Қиқир-қиқир кулманглар.
Ҳа, энаси айлансин
Ботирларим, ухланглар...

ТЎН ҲАҚИДА ШЕЪР

*Водиллик полвон Турсунали
Мамажонов ҳамиша оқ яктак
билан тўн кийиб юради. Бир
куни унга муаллими: «Илти-
мос, дарсларга тўн кийиб кел-
манг, ҳар ҳолда сиз Маданият
институтида ўқийсиз», деган
экан.*

Ўзбеки жўнининг енглари узун,
Ўзбеки тўнининг енглари узун.
Енги узун кўйлак кийманглар, қизлар,
Маданият институтида ўқисангизлар...

Тили узун бўлсин инсон деганининг,
Эътиқод деганининг, имон деганининг.
Қошга ўсма қўйманг, қўйманглар қизлар,
Маданият институтида ўқисангизлар.

Иякдан кўзгача суриглар упа,
Қулоқ тагига ҳам уриглар упа,
Европачасига бўялсин юзлар
Маданият институтида ўқисангизлар.

Сизга ҳам гапим бор аҳли эркаклар,
Дўппи киймай юринг, кийманг телпаклар,
Қийин бўлар сизга шляпасизлар,
Маданият институтида ўқисангизлар.

Турсунали полвон, Лочин полвонлар,
Сизни кутар бунда минг имтиҳонлар,
Муаллим гапини қонун денг сизлар,
Маданият институтида ўқисангизлар...

Фақат бир ўй ўртар бағримни манинг,
Асли маданият нима дегани?

**Биларсиз, у шарқдан чиққан эканин,
Маданият институтида ўқисангизлар.**

**Бу шеърим шунчаки ёзилгани йўқ,
Ёзилса ҳам ҳали босилгани йўқ,
Тўнимизга кимлар осплгани йўқ
Маданият институтида ўқисак бизлар!**

АНДИЖОН

Қани Богишамол кезган елларинг,
Қирларда кеккайган қирговулларинг,
Эслаб эзилмасму энди дилларинг,
Нега йигламайсан, аҳли Андижон?..

Минг йиллик чинорлар бўлди-ку ўтин,
Қошу қабоғингга тўлди-ку тутун,
Сойингда қолдим сувинг бир ютим,
Нега йигламайсан, аҳли Андижон?

Ризқу-рўзин сочиб айланар фалак,
Сен эса далангдан тополмай ҳалак,
Болангга бергали битта ҳандалак,
Нега йигламайсан, аҳли Андижон?

Наҳорингда пахта, шомингда пахта,
Айвонингда пахта, томингда пахта.
Оқар оғу бўлиб қонингда пахта,
Нега йигламайсан, аҳли Андижон?

Қирқ йил чорла, гўрдан чиқмайди Бобур,
Чиқса ҳам бағрингга сигмайди Бобур,
Ҳинду қучоғида ухлайди Бобур,
Нега йигламайсан, аҳли Андижон?

Қайинзор қаъридан узилди бир ўқ,
Юракда доғ қолди, юракда бир чўғ,
Чўлпонинг бор эди, Чўлпон энди йўқ,
Нега йигламайсан, аҳли Андижон?..

Қара, бир шеър юкин тортдим зўрга мац,
Назм майдонида мен бир йўргаман...
Сени соғинаман, сендан қўрқаман,
Нега йигламайсан, аҳли Андижон?

Булбул забонларинг хазон ёпдими,
Дунё уларнинг ҳеч тенггин топдими,
Муҳаммад Юсуфнинг шоир ё ўптими,
Нега йигламайсан, аҳли Андижон?..

МАҲАЛЛИЙЧИЛИК

Тошни сув кемирар. Сувни қаро ер,
Ерни кемиради юздан оққан тер,
Чўлда жайронларни қийратади нер,
Ўзбекни қийратар маҳаллийчилик...

Майсаларни қуёш қовжиратади,
Қуёшни булутлар додиратади,
Булутларни шамоллар қийратади,
Ўзбекни қийратар маҳаллийчилик...

Тоғларни тўғонлар йиқиб қуритар
Богларни хазонлар сиқиб қуритар,
Хазонларни кузак йигиб қуритар,
Ўзбекни қуритар маҳаллийчилик.

Билиб қўйинглар, мен Бухороданман,
Илм магзин чаққан фуқароданман,
Олтинман, кумушман, дуру маъданман...
Ўзбекни қуритар маҳаллийчилик.

Қўйгил Қўқонингни, қўйгил Сурхонинг,
Бир тупроқ-ку ахир, ота маконинг...
Авиз ватақдошлар, менга ишонинг,
Ўзбекни қуритар маҳаллийчилик.

Ким у шеърим ўқиб мийигда кулган,
Маймундек тиржайиб масхара қилган?..
Бу ёруғ дунёда билганим-билган,
Ўзбекни қуритар маҳаллийчилик!

Аму катта дарё, Сир катта дарё,
Эркин дарё эди, ҳур катта дарё,
Минг промоққа кўчган бир катта Дарё-
Ўзбекни қуритар маҳаллийчилик!

БЕЛБОҒ

Паҳлавон йигитча, полвон йигитча,
Димоғи осмонни олгон йигитча.
Ўзбек эканингиз ёлгон, йигитча,
Белбоғингиз қани белингиздаги?..

Узр, ахир олманг аччиқ сўзимни,
Қоқ юрагингизга санчиқ сўзимни.
Нега яшнатмайди боқсам кўзимни,
Белбоғингиз қани белингиздаги?

Асли-ку сиз тиним билмас деҳқонсиз,
Тер тўкиб ҳеч миннат қилмас деҳқонсиз,
Дунёни гуллатиб қўйган хоқонсиз,
Белбоғингиз қани белингиздаги?

Товонингиз ўпса арзир бу тупроқ,
Қанча ўпса шунча қарздир бу тупроқ.
Аммо гурур керак писонга кўпроқ,
Белбоғингиз қани белингиздаги?

Улкан пахтазордир юртнинг тўрт ёғи,
Ерни оққа ўраб бўлдингиз чоғи,
Ўша пахтаингиздан тикилган шоҳи,
Белбоғингиз қани белингиздаги!..

Деҳқони, чўпони, боғбони бари,
Туркийнинг тўқсон олти қабилалари,
Эй, Мирзо Бобурнинг набиралари,
Белбоғингиз қани белингиздаги?!

ТОПИЛМАЙДИ

Топилмайди, топилмайди, топилмайди,
Бу даврадан менга ҳамдам топилмайди.
Ёмгирдек ёгади кўздан меҳр ёши
Қон юракка дарди малҳам топилмайди.

Қўй, эй, булбул, бу кўнглим қолган сендан ҳам,
Суйиб ёр, куйганларинг ёлгон мендан ҳам.
Топилгай бор сендаги армон мендан ҳам,
Мендаги ишқ, мендаги гам топилмайди.

Юсуфни ёққан у қайси гулираъно,
Топилгай ҳар Лайли қошида бир шайдо,
Оҳ урсам, оҳимда минг Мажнунни пайдо,
Менингдек ёр суйгувчи кам, топилмайди.

Келар қайтиб бир куни кетган омадлар,
Фориг ўлгай бу бошдин ҳам маломатлар.
Топилгай дўст, топилгай ёр-паризодлар,
Қани отам, қани онам, топилмайди...

Хусумат, сен нечун мунча тутоқасан?
Нечун оташ жиемимни яна ёқасан?
Қўлингга тош олиб йўлимга боқасан,
Кетарман бир куни садом топилмайди.

Топилгай дунёси — одам топилмайди.

* * *

Қалбининг қизил гулхани сўнди,
Култспада қолмади бир чўғ.
Бу қиз билан ишим йўқ энди,
Бу қизнинг мен билан иши йўқ...

Энди менга икки дунё бир,
Сигмам на ер, на осмонига.
Томга чиқиб кетарман энди,
Мен ҳам қизгалдоқлар ёнига.

Ҳей, юлдузлар юртида чаман,
Булутман деб юрган тутушлар,
Кўксим ёниб кетмоқда ёмон,
Мендан нарироқдан ўтинглар!

Қалбда севги гулшани сўлди,
Қолди, фақат ловуллаган чўғ.
Бу қиз билан ишим йўқ энди,
Бу қизнинг мен билан иши йўқ...

Кел юрагим, бағримни ўйиб,
Севгимни сувларга отамиз.
Майсаларга бошимиз қўйиб,
Капалак ёпишиб ётамиз.

* * *

Қарамайди қайрилиб бир бор-
Мен турибман остонада зор.
Ойини узиб берсанг ҳам менга.
Чиқмайман дер, ноз қилар дилдор.

Ўтинчларим беҳуда, зорим,
Илтижларим — ҳаммаси бекор.
Рашким келар, келади орим,
Чиқмайман дер, ноз қилар дилдор.

Тошойнага термилиб, лекин,
Ўзи ўсма тортиб қошига,
Дугопаси ёнида, тагини
Тушиб кетар булоқ бошига.

Жимман, бироқ узолмам кўзим,
Кимларгадир қиламан ҳавас.
Келишмаган йиғитман ўзим,
Сочларим ҳам жингалак эмас...

* * *

Севги бамисоли лолақизгалдоқ,
Тегинмай бўлмайди,
Тегсанг тўкилар.
Алвон бир гумбазнинг ўртаси онпоқ...
Буни бир мену бир капалак билар.

Мен ўша гумбазга бошимни суқдим-
Қизил куйлакли бир қизгина кулар.
Бундай боқма менга, уқдингми?
Уқдим...
Буни бир мену бир капалак билар.

Сўнг у оққанотим учдню кетди,
Унинг умри бир кун — чошгоҳда ўлар.
Момо Ер айланиб манзилга етди,
Буни бир мену бир чархпалак билар...

Севги бамисоли ғарқ пишган шотут,
Тегинмай бўлмайди,
Тегсанг тўкилар.
Севдингми, юз йил кут,
Севмасанг унут!..
Бунисин бир мену бир малак билар.

У мени кутади йилдан сўнг ҳам,
Кўр бўлиб қолгунча йўлга термулар...
Севги — менинг барча дардимга малҳам,
Буни бир ўзиму бир юрак билар.

Алда мени, севгилим...

Рауф Парфи

Алда мени.

Алдагани ўзим яхши.

Нима десанг мен барига пшонаман.

Қизгалдоқдай қизлар кулиб турса боқмай,

Суйиб, сени сайлаган шўр пешопаман.

О, юзлари тўлин ойдан чиройлигим,

Гоҳида гул, гоҳида тош юраклигим,

Бу дунёда ҳаммадан ҳам кераклигим,

Алда мени...

Ерда юрсам кўролмасин, дўстим сотсин.

Юлдузга бош қўйиб ётсам — тошлар отсин.

Офтоб чиқса кўкрагимга чўғлар ботсин,

Алда мени...

Алда мени.

Алдагани — ўзим яхши.

Суйдим, куйдим — кўрмай қолди кўзим яхши.

Сенга бўлди доим топган сўзим яхши,

Алда мени...

Момо ҳаёт, мужгонларинг нимага нам?

Дунё бир кам. Дунё бир кам. Дунё бир кам...

Кел, азизим, кел ёлғизим, кел хотиржам-

Алда мени!

Алда мени. Алдамасанг кунинг ўтмас.

Кунлар ботар сендан дарак йўқ.
Тонглар отар ссидан дарак йўқ.
Осмон тўла юлдуз соғинчим,
Юрагимда ловуллаган чўғ.
Ёғилади кўклардан зори:
Сен кутган қиз бировнинг ёри...

Андижонда бодом гуллаган,
Боғишамол лол — ким йиғлаган?..
Боролмайман у ёқларга ман,
Борсам кулар билган, билмаган
Кулар қири, боғи — баҳори:
Сен кутган қиз бировнинг ёри.

Бу дунёда ким бор суймаган.
Суйиб соғинмаган, куймаган.
Севгим — осмон тўла соғинчим
Мени қийнагани-қийнаган.
Кўнглимда ишқ, қўлимда тори:
Сен кутган қиз бировнинг ёри...

Қизгалдоққа кўмилган диёр,
Эй яшнаган, эй кулган диёр.
Иқболимга ёғдулар сочиб,
Кўзларимга термулган диёр-
Юртим, ўзинг кўнглим баҳори,
Мен айтган қиз бировнинг ёри.

ҲАЛИМА

Менга бундай қарама оҳу,
Мен ҳам дала соғинган жонман.
Мен ҳам гулдай кўнглимни шоҳи
Қоғозларга кўмган нисонман...

Менга бундай қарама оҳу,
Кун санайман мен ҳам интизор;
Тушларимда тутларнинг шоҳи
Сувга тегиб турган юртлар бор...

Менга бундай қарама оҳу,
Мен ҳам сендай йиглаб куларман.
Тунлар ёзган шеъримни гоҳи
Саҳар ёқиб ҳузур қиларман...

Шеърлар ёнар кўксимда лов-лов,
Мунаққидлар плондай заҳар...
Бундай боқма Ҳалимажон-ов,
Тошкент гўзал,
Тошкент зўр шаҳар!

Энди билдим — жола экан
Бир томчи кўзёш.
Қалбдан оққан нола экан
Бир томчи кўзёш.

Энди билдим — жола экан
Бир томчи кўзёш.
Кулолмаган толе экан
Бир томчи кўзёш.

Қўй десанг гоҳ, «қўй»ни билмаган,
На аза, на тўйни билмаган,
Гап уқмаган бола экан
Бир томчи кўзёш.

Ва беҳуда таъналару аччиқлар — кейин,
Пушаймонлар, кўкракдаги санчиқлар — кейин.

Сочларда оқ тола экан
Бир томчи кўзёш!

Кечагина қишлоқдаги қизлар бари
Менга сирли қошлар қоқиб қарашарди.
Қарашмаса, уйларига тунда келиб
Тошлар отиб қочар эдим — ярашарди.

Саҳаргача атрофида айланишиб,
Дилхун уйга қайтар эдим, билишарди.
«Кимни кутиб турибди бу йигитча», деб
Девор оша мўралашиб кулишарди.

Бугун эса бўз йигитман, бўзлаганим-
Болалигим олисларда қолиб кетди.
Бир қишлоқ қиз орасидан танлаганим-
Бармоғига тилла узук солиб кетди...

Қизлар энди девор оша мўралашиб,
«Кимни кутиб турибсан», деб сўрашмайди.
Кетолмайман бир ҳовлига ўралашиб
Тошлар отиб қочай десам ярашмайди...

СЕВАР ЭКАН..

Билардим деб айтди у,
Билар экан қизлар ҳам.
Кулардим деб айтди у,
Кулар экан қизлар ҳам.

Синардим деб айтди у,
Синар экан қизлар ҳам.
Сезардим деб айтди у,
Сезар экан қизлар ҳам.

Кутардим деб айтди у,
Кутар экан қизлар ҳам.
Куяр экан, тунлар қон
Ютар экан қизлар ҳам.

Мен эса... мен билмасдим,
Билганимда кулмасдим,
Сира парво қилмасдим:
Севар экан қизлар ҳам!..

КЕЧИКИШ

— Кўкрак тўла ораю ташвиш
Пайкалда ҳам ҳоспимиз мўл.
Яшайимиз бизлар ёзу қиш
Юмушлардан бўшамайди қўл.

Ношукурман нолсам бироқ
Ҳеч кимсадан камим йўқ ахир.
Фақат сени соғиниб гоҳ-гоҳ
Йиғлаб мени қон қилар кампир.

Тушуёлмай қолдим қандайдир
Тошмеҳрроқ чиқдинг ўзинг ҳам,
Бизни эслаб ҳар замонда бир
Хат ёзиб ҳам қўймайсан бўтам.

Шаҳар ёқдан ким келса, бари
Тўтидек бир сўзни қайтарар:
Кўришмадик, ўглингиз балки
Келиб қолар, дейди зангарлар.

Яхши бўлди келганинг аммо,
Зап вақтида келдинг бу сафар,
Маҳаллада ялла авжида,
Айни тўйлар бошланган маҳал.

Мапа кеча, оти нимади
Саятанатнинг кенжа қизини,
Эсим қурсин, ёдда турмайди,
Бор эдию сочи узуни
Биз куёвга узатдик шунни...

Тўйи тўкин ўтдию лекин
Куёвга қизгина тушгур,
Кўнгилсизроқ эканми, қайдам,
Кўп йиглади, деб келди кампир.

Ким билади балки шундайдир,
Янглишгандир балки кампирим.
Барн келин йиғлайди, ахир
Йиғламасдан эрга теккан ким?

Бу гапларни қўя турай, кел
Бўталоғим, ўзингдан гапир.
Зилзилалар унут бўлиб, эл,
Шаҳар энди тинчиб қолгандир?

...Меҳр тўла нигоҳи билан
Бобом мендан жим кутар жавоб.
Билса экан, тушунса экан
Невараси не кўйда шу тоб!

Билмайди, эҳ, бобом билмайди
Мен, мен ахир севардим уни.
Салтанатнинг оти нимайди,
Ўша сочи узун қизини...

* * *

Ҳайрон бўлмам турна кишнаса,
Қаҳратонда олма гулласа,
Аммо сенинг севиб қолишинг...
Алдаб нима қиласан?

Осмонни сув босса, ҳайратим ёлгон,
Қуёшни ўт босса, юлдуз тулласа,
Аммо сенинг севиб қолишинг...
Алдаб нима қиласан?

Тошлар тилга кирса нишонгум,
Трамвайлар юм-юм йиғласа,
Аммо сенинг севиб қолишинг...
Алдаб нима қиласан?

Сенга қараб кўзим пишмоқда,
Сени ўйлаб кўнгил увишмоқда.
Келин орзу қилиб, бағримни тилиб
Тўшак қавир қари онам қишлоқда...

Алдаб нима қилардинг?

СЕВГИ БУ...

Севмоқ бу,
Кечирмоқ дегани асли,
Токи бу дунёда қуёш бор, гул бор
Ялпизлар гуллаган шу баҳор фасли,
Содиқ ҳамдам бўлгин сен менга, дилбар.

Ғийбатлар тингладим, айланди бошим,
Ҳўл тупроқ куйдирди товонларимни
Ва мана мен унга кўнглимдан юлқиб
Кўмдим беор дўстдек гумонларимни.

Ўйлар суравердим кечалар танҳо,
Гоҳи жиққа ёшга тўлганда кўзим.
Ва сени севмоқдан олдин бир куни
Дилдан севиб қолдим ўзимни ўзим...

Севмоқ бу ўзингни англамоқ асли
Токи замин аро қуёш бор, гул бор.
Райҳонга кўмилган шу баҳор фасли,
Садоқатли ёр бўл сен менга, дилбар.

Севгилим, мен сени севман, тамом,
Ғамгин кўзинг, ҳадик тўла кўзингни.
Севмоқ, бу кунда бир кўрмоқ бахтидир
Озгин қўлларингни, сепкил юзингни....

СЕНДАН ХАТ ЙЎҚ

Тонг ёришди
Жилмайди бепарво шаҳар,
Дил дардимни
билмайди бепарво шаҳар.
Мен ўйладим бу дунёда муҳаббат йўқ-
Сендан хат йўқ...

Чопаверар
Кун бўйи бир манзил сари,
Трамвайлар-
паровознинг болалари.
Аеримнинг шу темирида ҳам тоқат йўқ —
Сендан хат йўқ...

Сулувлардан сулув ҳам сен, ҳур сен эдинг,
Бу дунёдан сўраганим бир сен эдинг,
Кўн ўқиган дўстим деди, садоқат йўқ-
Сендан хат йўқ...

Энди билдим, бир кун сенинг тўйинг бўлиб,
Сурнай йиглар саҳаргача ўйин бўлиб.
Тўйдан нишон ўчоқ қолар, кул қолади,
Мен қоларман ширингина ўйинг бўлиб.

ҚУШЛАР ҲАМ ЙИҒЛАР

Терлар оқди сув бўлиб биздан
Ва гурсиллаб йиқилди терак...
Ака, бизнинг қилмишимиздан
Тунда қушлар йиғласа керак.

Она чумчуқ айланиб кетмас,
Кўнглига қил сиғмаса керак.
Эски индан ташиб бориб хас,
Янги инда йиғласа керак.

Баланд бўлар уйимиз тоғдек,
Айвонида устун ул терак.
Биз яшармиз кўнглимиз чоғдек,
Шунда қушлар йиғласа керак...

ТИЛЛА БАЛДОҚ

Суйикли ёр, қулогингда
Тилла балдоқ.
Мен яшарман юрагингда,
Тилла балдоқ...

Унутолмай ўртанасан,
Тилла балдоқ,
Юрган йўлу йўлагингда,
Тилла балдоқ.

Сен йиглайсан, йиглайди зор
Тилла балдоқ.
Қўлим изи билагингда,
Тилла балдоқ...

Ёринг бошқа, ёринг бўлак,
Тилла балдоқ,
Мен бошқанг, мен бўлагинг-да,
Тилла балдоқ!

* * *

Бу қиз менн кўролмайдн.
Салом бермас,
Менсимаса у ҳам бизга
Писанд эрмас.

Ўтдим — қўйдим кўчасидан
Кўзим тушиб.
У жим, биз жим, қолгани йўқ
Сўзим тушиб.

Энди салом берганда ҳам
Сўрашмайман.
Бировлар гап отганида
Бўлашмайман.

Шу ҳам қизми? Йўлаб бўлмас
Яқинига
Қирқ минг кокил. Бари тегар
Тақимига...

Сочин ёйиб ўлтирса у
Кўринмасдан.
Ҳайронман ким ўриб қўяр
Эринмасдан.

РАЙҲОН

Муҳаббатга

Армоним йўқ, армоним йўқ
Шундан бўлак —
Бўлсам эди баргинг тушиб
Ётган йўлак.

Ёзар эдим оёғингга
Бошим қўйиб,
Хуш бўйларинг ҳидлар эдим
Тўйиб-тўйиб...

Булбул бўлсам, бутогингдан
Кетмас эдим,
Ўпиб лаъли дудогингдан,
Кетмас эдим.

Юзларингга юзим босиб
Яйрар эдим,
Йиглаб-кулиб дардларимни
Сўйлар эдим.

Бўлсам экан баргинг тушиб
Ётган йўлак...
Гул кўнглимни тушунмайди
Сендан бўлак.

МЕҲР ҚОЛУР

Ўтар қанча йиллар тўзони,
Юлдузлар кўзёши самоннинг
Ўтар инсон яхши-ёмони,
Меҳр қолур, муҳаббат қолур.

Қорачугда порлаган ўша,
Иқболига чорлаган ўша,
Дунёни тор айлаган ўша
Меҳр қолур, муҳаббат қолур.

Анор сенинг юзларинг сулув,
Хумор сенинг кўзларинг сулув,
Ёдда қолмас сўзларинг сулув,
Меҳр қолур, муҳаббат қолур.

Оқиб кетди сувларда Тоҳир,
Зухро йиглаб қолди қон бағир.
Келганда ҳам қиёмат охир
Меҳр қолур, муҳаббат қолур...

Нима дейсан, эй, гаюр инсон?
Ғийбатларинг қилди мени қон.
Сен ҳам бир кун ўтурсан, инон
Меҳр қолур, муҳаббат қолур?

МУҲАББАТИМ...

Муҳаббатим, қайдасан қалб ардоғим,
Жайронкўзим, қирларда қолган оҳум.
Қўлим тегмай тўкилган қизгалдоғим,
Энди сени излаб қайдан топарман...

Келар бўлсанг йўлингга гул тўшардим,
Сен Лайлига, мен Мажнунга ўхшардим,
Бу дунёда ҳижрон йўқ деб яшардим,
Энди сени излаб қайдан топарман.

Тушларимда йигларсан гоҳ бағри қон,
Оҳларингдан дуд чиқиб осмон — осмон,
Менга сону сенга мен бўлдик армон,
Энди сени излаб қайдан топарман...

Муҳаббатим, қайдасан қалб ардоғим,
Жайронкўзим, қирларда қолган оҳум,
Қўлим тегмай тўкилган қизгалдоғим,
Энди сени излаб қайдан топарман.

ҚАРИ ҚИЗ

Тонгда ҳушига келар,
Қундуз — унинг эртаги.
Тунда тушига кирар,
Ғийбатнинг кекиртаги.
Уйғонар қўллари мушт
Қари қиз — гўзал хомуш...

* * *

Эсламасанг ҳам мени
Қандай қилиб топаман.
Йиллар ўтару сени
Уңутолмай ёнаман.
Майли, мен-ку қон дилим,
Бахтлимисан, севгилим?..

Баҳор келса боғларга
Севшишганлар сизмайди.
Менинг куйган кўксимда
Қизгалдоқлар йиғлайди.
Майли, мен-ку қон дилим,
Бахтлимисан, севгилим?..

Мендан кечиб кетганинг,
Майли, жонинг соғ бўлсин.
Менинг кўнглим чўкса ҳам,
Сенинг кўнглинг чоғ бўлсин.
Майли, мен-ку қон дилим,
Бахтлимисан, севгилим?..

Қайда бўлма омон бўл,
Омон бўлу билиб ол-
Сенинг умринг узун йўл,
Менинг умрим бир савол:
Майли, мен-ку қон дилим,
Бахтлимисан, севгилим?!

* * *

Севгим менинг,
Кечикиб келган севгим,
Мана энди бир умр ўртанамиз.
Саҳаргача ухламай ўйланамиз,
Қийналамиз...
Мен сенга нима девдим?

Дўсту — ганим бир эрмак тополмайди,
Бир кун бизни гапирмай яшолмайди.
Кечикиб келган севгим,
Мен сенга нима девдим,
Олти қитъа энди бизни пойлайди...

Севгимсану, ёнингга боролмайман,
Кўзларингга соғиниб қаролмайман.
Кечикиб келган севгим,
Кечикиб келган севгим,
Ҳеч кимга бу кўнглимни ёролмайман.

Сени унсиз эркалайди нигоҳим,
Сочинг силаб чарчамайди нигоҳим.
Кечикиб келган севгим,
Кечикиб келган севгим,
Бу дунёда менинг бор-йўқ гувоҳим!..

Юрак йиғлар, айтишга пийманамиз,
Биз энди бир умр қийналамиз,
Кечалари ухламай ўйланамиз.
Кечикиб келган севгим,

Бу дунёда менинг бор-йўқ гуноҳим!..

**Севгим менинг,
Кечикиб келган севгим,
Мен сенга нима дедим?..**

БИРИНЧИ БЎСА

Бошқага уйланди йигити тушкур..
Тақдир экан, деб қўяди кўрса.
Қиз йиғлайди,
Қиз излайди,
Қиз дилгир,
Ундан кўнгил узолмайди қиз эса,
Биринчи бўса, биринчи бўса...

Кўникасан, дейди унга одамлар.
Унутасан, дейди унга одамлар.
Кошки, кўникиб бўлса,
Кошки, унутиб бўлса,
Биринчи бўса, биринчи бўса!

* * *

Мен қизни соғиндим!
Қуз саволлари-
Елғончи турналар қайтасиз қачон?
Той кишнар шамолда ўйнаб ёллари
Болалик. Болалик. Айттишга осон.

Бир қизни соғиндим...
Сепкил юз қизни,
Онажон, дардимга йўқ энди шифо.
Келсам ҳам, кетсам ҳам куйдирдим Сизни
Кўксимда шул армон, мен мажнуннамо.

Тушларимда бўлса ўзга одамлар,
Тушларимда бўлса... бошқа бир савол.
Бир қизни соғиндим, сепкил юз қизни,
Мен сендан қўрқмасман тақдири — азал.

* * *

Бу дунёда
Ҳамма нарса ҳаракат,
Қўлни қовуштириб
Турмайди ҳечким.

Биров меҳнат қилар,
Биров тухмат қилар.
Биров насихат-
Сен эса.. сен менинг севгилим.

Бу дунёнинг
Ҳамма ери йўл,
Кезаверар
Тақдирдан розилар.

Биров омоч сурган ерга жим,
Биров сизгинади,
Биров тупураар
Сен эса... сен менинг севгилим.

Сойда танга балиқ кўрар туш,
Тушларида икки қулоч сив.

Анов зангор осмон. У ерда
Қарга ҳам қуш,
Қалдиргоч ҳам қуш.
Сен эса, сен ҳамон севгилим...
Энди сени севмайман, бўлди,
Энди сени йўқдир керагинг.
Сен ҳар кунни хандон отиб куласан,
Кўйлак кийсанг кўринмайди юрагинг!

ШИРИН АЗОБИМ — СЕВГИ

Туркумдан

Эй гул,
Сени унутдим,
Узиб кетди бошқалар.
Мана, энди илк севгим,
Юрагимга тош қалар...

О, бу тошлар бир оғир,
Ҳар қирраси қизил чўғ.
Огрӣйди, жоним оғрир,
Бу оғриққа даво йўқ...

Ғунча эдинг,
Гул эдинг,
Очилмасдан сўлдинг-ку,
Бахтим эдинг бор умрим
Етмас азоб бўлдинг-ку!

Унутмоқ ҳам шунчами,
Дунё тўлди бўзимга.
Ёниб турган кунчалик
Болиб қолдинг кўзимга...

Эй гул, сендан кечдиму
Унутолмай бағрим қоп.
Хаёлингдан ўчдиму
Хаёлимда сен ҳамон.

Узиб кетди бошқалар,
Юлиб кетди бошқалар.
Мана энди бир армон
Юрагимга тош қалар.

О, бу армон кўп огир,
Ҳар қирраси қизил чўғ.
Огрыйди, жоним огрир,
Бу огриққа даво йўқ...

Бир кун кўриб танидим,
Тош йўлдаги изингни.
Пешвоз чиққан ман эдим,
Кетдинг буриб юзингни.

Салом севгим — азобим!
Боқ, бевафо ёрингга.
Шукр қилдим ортингдан
Бу дунёда борингга.

Кетдинг хаёл сингари,
Қадамингдан чақнаб чўғ.
Бахтли аёл сингари
Бебахт билан ишинг йўқ.

Яна тўсди йўлимни,
Яна тўсди илк севгим.
Музлаб қолган қўлимни
Юрагимга босдим жим.

Бўлди юрак, йиғлама,
Йиғлагандан на фойда?
Ҳижрон йўли музлама,
Тоймоқ осон бу жойда.

Тойдинг — кетдинг,
Кетгани,
Соғинмоқ йўқ севгида.
Биз бой бердик имконни,
Қоқинмоқ йўқ, севгида.

Қара, қизил гулхандай
Офтоб ботар уфққа.
Яна бир кун қийпалмай
Айланмоқда қўшиққа.

Ўтмишга айланмоқда,
Айланмоқда ўтмишга...
Дил қушга айланмоқда-
Дил яна соқов қушга!

* * *

Осмон чўкиб қолди бу оқшом,
Юлдуз бўлиб ёгилди бир сас.
Бир маҳалла нигоҳни кўрдим:
Яшаш керак, севиш шарт эмас.

Садоқатми?

Кимга керак у?..

Беҳудадир кўз ёшининг сели.
Юлдуз бўлиб ёгилди бир сас:
У бегона. У энди келин...

Тўй — бу асли баджаҳл ота,
Бахтли бўлсин қизим дегани.
Уни сенга бермасман, бўтам,
Тирик экан кўзим дегани.

Осмон чўкиб қолди бу оқшом,
Қонимда бир гашлик ўрмалар.
Мен оловга отарман энди,
Юрагимни қийма-қиймалаб...

Ёқа ушлаб қолсин кўрганлар,
Оловларга отгум уни, бас.
Ёниб кетсин чирсиллаб қалбим,
Севиш керак... яшаш шарт эмас.

ҒУРУР

Ҳозир менга кулиб қарайсан,
Бегамгина бош иргайсан жим.
Ва йўлингга кетаверасан
Худди сенга йўқдек керагим.

Малол ўйнар, йўқ савол ўйнар,
Дугонангни кўзларида: ким?
Бир силкишиб қўяди кафтинг
Худди сенга йўқдек керагим.

Қарамайман ортингдан мен ҳам,
Тезроқ бундан кетмоқ тилагим.
Ва шўнгийман троллейбусга
Худди менга йўқдек керагинг...

Сени гоҳи йиғлагинг келар,
Мени эса гоҳида ичгим.
Шундай, шундай катта шаҳарда
Бизга ёрдам беролмас ҳеч ким.

Узун кеча ўзингни ўйлаб,
Дардларимни елларга сўйлаб,
Тушларимни — қишнинг қорига,
Тонгни кутаяпман сокин, жим
Тонгни кутаяпман севгилим,
Қиё боқмай ой рухсorigа...

Сенсиз ўтган умримдай маҳзун,
Сенсиз ўтган умримдай узун,
Ушбу совуқ тун ҳам зим-зиё,
Тонгни кутаяпман сокин, жим
Тонгни кутаяпман, севгилим,
Юлдузларга қайрилмай қиё...

...Юракни қон қилди бу кеча,
Тонгга, қанча қолди тонггача?

Эвоҳ сўнгги бардошим сўнди,
Қандай яшай севгилим сенсиз?
Қандай яшай, етар-э юлдуз,
Ой бўлса ҳам ботсин-да энди....

ТУШЛАРИМГА КИР

Капалакдай келиб,
Қошинга қўниб,
Кўзингга термулиб умрим ўтсайди...
Нима ҳам кўрибман мен йиғит бўлиб?
Сочингни силашга қўлим етмайди.

Пешонам шу экан, пешонанг шудир,
Тушимга кир жоним, тушларимга кир.

Товонинг ўпади ариқдаги сув,
Кўйлагинг этагин ўпади майса.
Мен-чи, бир гиёҳча бўлолмадим-ку,
Эй, кўзлари жайрон, киприги найза!

Пешонам шу экан, пешонам шудир,
Тушимга кир энди, тушларимга кир.

Кўчиб бораётир бу умр — карвоп,
Қушларинг бўйнида юрак қўнгироқ.
Мен сенга армону сеп менга армон,
Кўнглимнинг тўрида тутар шамчироқ.

Пешонанг шу экан, пешонам шудир,
Тушимга кир жоним, тушларимга кир...

Капалакдай келиб, қошинга қўниб,
Кўзингга термулиб умрим ўтсайди.
Қолдингу бағримда жонимдек бўлиб,
Сочингни силашга қўлим етмайди.

Пешонам шу экан, пешонанг шудир,
Тушимга кир энди, тушларимга кир...

* * *

Осмон мисли қоп-қора ўтов,
Ўтовидан чиқмас ой санам.
Теваракка термулиб соқов,
Ўлтирибман мўлтираб яна.

Менинг бахтим
менинг тилагим,
Ой юзим ҳам бесадо бу тун
ваҳималар босиб юрагим,
деразадан бўйлайман секин...

Тонг отгунча мана шундай жим,
қийналади бунда икки жон.
Хонасида ул йиғлар юм-юм
ташқарида менинг бағрим қон.

Тақдир экан деймиз, оҳ тақдир,
Толенмиз эса кулмайди,
Орамизда неки бўлса сир,
Ўзимиздан бўлак билмайди...

ЕР-ЕР

Осмон олис, осмон жим,
Марҳаматда қор ёғар.
Сени қандай севардим,
Кўролмади қаргалар.

Ҳай-ҳай ўлап, жон ўлап,
Жоним қақшар, ёр-ёр.
Қайда бўлсанг сен билан
Севгим яшар, ёр-ёр...

Осмон олис, осмон жим,
Осмон қулоқ солади:
Юрагимни соғинчим,
Ғижжак қилиб чалади.

Ҳай-ҳай ўлап, жон ўлап,
Жоним қақшар ёр-ёр.
Қайда бўлсанг сен билан
Севгим яшар, ёр-ёр...

Осмон олис, осмон жим,
Осмон юлдуз тўшайди.
Билагингда бармоғим
Изи борга ўхшайди.

Ҳай-ҳай ўлап, жон ўлап,
Жоним қақшар, ёр-ёр.
Қайда бўлсанг сен билан
Севгим яшар, ёр-ёр...

Бу бевафо дунёдап,
Бир кун меп ҳам ўтарман.
Юддуз тўда самодан
Қўшиқ бўлиб қайтарман.

Ҳай-ҳай ўлап, жон ўлап,
Жоним қақшар, ёр-ёр.
Қайда бўлсанг сен билан,
Севгим яшар, ёр-ёр!

Ярим ҳазил, ярим чин

Ситамларинг кўидир менга,
Ситамларинг эй, гулгун.
Кел, юзингдан ўптир менга,
Ўнг юзингдан ўптиргин...
Борсам кел, деб ердан турма,
Заҳринг сочиб ўлтиргин.
Гапирмагин,
Гапирторма.
Сўнг... юзингдан ўптиргин.
Суймасанг суйкалиб нетай,
Бу дунёдан нолиб нетай?
Майли ўтай,
Майли нетай.
Кел... кўзингдан ўптиргин!

* * *

Дайди еллар япроқни
тортқилаб олиб кетди...
Ўтди йиллар чопқиллаб
болалик қолиб кетди.

Қадаб оташ нигоҳин,
чилвиркокил қўшини қиз.
Юракка бирам яқин
бир туйғу солиб кетди...

Куни кеча у билан
бирга эдим бешарво.
Бугун эса йўл қараб
кўзларим толиб кетди...

Севгилим,
Севгилим,
Менинг севгилим,
Жонни бир қуш чўқир сизни ўйласам.
Гулдай юзингизни силар энди ким,
Мени эслармисиз — йўқми ўша дам...

Булутлар кўк кезар қунда пидеда,
Уфққа офтоб ботар қизил гулхандай.
Бу ёруғ дунёда,
Ёруғ дунёда,
Сизни ўйламасдан яшарман қапдай.

Кўнглим айвонида куз ҳуштак чалар,
Кўзимдан ёшми ё ёғилар япроқ?..
Дўстлар, такаббур шонрваччалар,
Ўзларин севинсар ёридан кўпроқ.

Қунларнинг кафтида севги ханжари,
Бағримда бегуноҳ бир гул сўлади.
Тойчоққа айлашиб гоҳ кечалари,
Тупроқда аганаб ётгим келади...

Севгилим,
Севгилим, ўртанар дилим,
Жонни бир қуш чўқир секин бўйласам.
Гулдай юзингизни силар энди ким,
Мени эслармисиз — йўқми ўша дам.

Билмайман.
Билишни истамайман ҳам!
Билганим — менга бахт nasib этмади.
Йиллар ўтаверди,
Кўзим ўнгидан
Сизнинг ойдай рухсoringиз кетмади...

Дунё омон бўлсин,
Сиз бўлинг омон,
Омадли бўлинг сиз,
Бахтли бўлинг сиз.
Лекин билиб қўйинг,
Билиб қўйинг, ҳамон
Сизни унутмаган — Муҳаммадингиз!

ЖАЙРОН

Қон йиғлатди қайси бағритош,
Жайрон, нега кўзинг тўла ёш?
Оёғингга қўйиб ётай бош
Жайрон, нега кўзинг тўла ёш?..

Юрак қонинг тўкилган сўқмоқ,
Бағри алвон лолақизгалдоқ,
Сенга тошлар отди қай гумрэх,
Жайрон, нега кўзинг тўла ёш?..

Зор йиғладинг бунча ҳам, ҳайҳот,
Менда ҳам бор сендаги сайёд...
Эй беозор, эй мўмин жонзот
Жайрон, нега кўзинг тўла ёш?

Бу дунёнинг нокаслари бор.
Эзгуликни кўролмайдилар,
Мени ҳам қон қилдилар улар,
Жайрон, нега кўзинг тўла ёш?..

Лабим билан яранг силай ман,
Сенга дарди шифо тилай ман,
Кел, туғишган оғанг бўлай ман,
Жайрон, нега кўзинг тўла ёш.

АЙТСАМ АДО БЎЛМАС АРМОНЛАРИНГ БОР

МЕНГА БЕРИШГ

Олам яралгандан бери,
Одам яралгандан бери,
Туйгуларнинг озодини
Менга беринг, менга беринг.

Не бахт, беш юз йилдан бери
Боқийдир бир бобом шеъри,
Беҳзод чизган сувратини
Менга беринг, менга беринг.

Берунийнинг пок ёдини,
Муқаннанинг ниятини,
Синопнинг тиббиётини
Менга беринг, менга беринг.

Осмонларга учгим келур,
Шоҳ Машрабни қучгум келур,
Гўрўглининг Гиротини
Менга беринг, менга беринг.

Ерни ушлаб тўхтатаман,
Ясавий ким, кўрсатаман,
Ватан адабиётини
Менга беринг, менга беринг...

**Яшайлик бир сўздек бўлиб,
Бир узукка кўздек бўлиб
деган элнинг муродини
менга беринг, менга беринг.**

**Замин ерин зўрин олинг,
Жаннатининг тўрин олинг,
Ўзбекистонободининг
Менга беринг, менга беринг!..**

**У ҳам мени кўргай ҳали,
Кўзи ёниб сўргай ҳали:
Шу ўғлимнинг баётини
Менга беринг, менга беринг!**

ОНАМДАН ХАТ

Үғлим, жигаргүшам, айтгин-чи, наҳот
Ачинмайди жонинг онанг ҳолига.
Мени тўшакларга михлаб қўйди бод,
Келсанг бир кўрсаму... ўлсам, майлига.

Чакки ўтган эски томга ўхшайман,
Кўзимдан ёмғирлар тўкилар тинмай.
Бу ёруғ дунёда борми, билмайман,
Уз ўглин йўлига нитизор мендай...

Ҳайҳотдек ҳовлида қолдим бир ўзим,
Нима хаёлларга бормасман баъзан.
Соғмисан ишқилиб, қўрқаман, қўзим,
Подшолар ҳақида шеърлар ёзасан.

Ҳйнашиб бўларми шоҳлар билан, айт
Қишлоқи жонингга шеърдан не ҳузур?
Зериксанг — бепоён яйловингга қайт,
Сиқилсанг — даштларда от чоптириб юр!

Фақат хаёлингдан чиқаргин шеърни,
(Кимгадир ёқмасини чинми — ёлғонми).
Ахир, сен ёзмасанг ўша Бобурни,
Шоирнинг уруги қуриб қолганми?..

Үғлим, жигаргүшам, айтгин-чи, наҳот
Ачинмайди жонинг онанг ҳолига.
Мени тўшакларга михлаб қўйди бод,
Келиб бир кўтариб чиққин ҳовлига.

Қўлингга жон бериб ўлсам майлига.

* * *

Қофиялар излаб келдинг сен.
Сен бу ерга излаб келдинг бахт.
Бериб қўйди ихтиёрингга
Болахоналарини пойтахт...

Энди битта қўлингга қалам,
Бир қўлни пана қила туриб.
Шеър ёзасан ишхонада ҳам
Бўлим бошлиғида янириб.

Қадрдон қишлоғингда эса
Ўрнинг шундоқ турар билиниб.
Иўл қарайди ҳар куни онанг
Сенга иссиқ кулча олиниб...

НАСИҲАТ

Дўстларим, бекорчи хаёлдан қўрқинг,
Эрмакка айтилган саволдан қўрқинг,
Миннатли қўл тутган похолдан қўрқинг,
Бегона юзида малолдан қўрқинг,
Доим савоб изланг, уволдан қўрқинг,
Қашқирлардан қўрқманг, шоқолдан қўрқинг...
Эрин ёмонлаган аёлдан қўрқинг!

БАХТЛИ БЎЛ, ДЕРМАН

Менинг ширин қизим,
Менинг хунук қизим,
Мендан ҳам соддасан. Уйламоқ оғир.
Утларга кўмилиб кетганда нзим.
Ҳолинг нима кечар... юрагим оғрир.

Сенинг қароғингда менинг ёшлигим,
Сочинг ҳар толаси азобларимдир.
Йўлингда йўлдошинг бўлар экан ким?
Шундай нозиксанки... юрагим оғрир.

Муҳаббат нимадир мендан сўрама,
Бу гулзор тўрига ўтолмадим бир.
Ширин қизим, қўйгил, бундай қарама,
Юрагим, юрагим, юрагим оғрир.

Мен кимман? Билмасман ҳатто ўзим ҳам,
Кўнглим кўрфазидан балиқлар зоҳир,
Менинг содда қизим, сени ўйласам,
Жонини бир қуш чўқир — юрагим оғрир...

Булбуллар ёғилган бир навбаҳорда
Оламни ёритгай оппоқ либосинг.
Мен жим ётарману қирда ё жарда
Ва йиғлаб ўпарман қўлинг хиносин!..

Менинг гўзал қизим, бахтли бўл, дерман.

МАРҲАМАТ

Мана шу меп тугилган гўша,
Уйга етдим — ариқ ҳатладим.
Шу ерлик бир қизга ёқай деб,
Узун-узун шеърлар ёдладим...

Ёдладиму айтолмай унга
Бағри дилим тўлди доғ билан.
Осмонларга термулиб ётдим
Томда, синглим қизгалдоқ билан.

Осмон деганлари кенг экан,
Бўйи бўйим билан тенг экан.
Бу дунёда дардингиз бўлса,
Юлдузга бахтлиман денг экан...

Ҳамма юлдуз менга мўлтирар,
Ўлсам мени савол ўлдирар.
Айвондаги қалдирғочлардек
Улар тизилишиб ўлтирар.

Қаранг, қандай бахтли боламан!
Ўйларимда гуллар ухлайди.
Кўзларимда жаранглар кулгу,
Юрагимда... йўлбарс... йиғлайди.

ҚИЗИЛ ОЛМА

Набижонга

Баланд шохда қизил олма
Пишган экан,
Узиб олиб қарасам қурт
Тушган экан.

Мен олмани иргитворсам,
У дод солди:
Ташлаб кетар экан мени
Нега олди?!

Қизил олма, қизил олма,
Мен енгилдим,
Дунёи дун деганларин
Энди билдим...

Юрагим-ей, сени не ўй
Ўртамоқда.
Севгига йўл бўлсин бизга
Бу чорбоғда.

Баланд шохда қизил олма
Пишган экан...
Бизнинг бошга шундай савдо
Тушган экан.

САМАРҚАНД

Самарқандга борсам мен агар
Улуғбекни кўриб қайтаман.
У қон йиглаб турар ҳар сафар:
Мен дардимни кимга айтаман?..

Бағримда бўйи етган бўз болам,
Мерган болам, лочинкўз болам,
Бўғзимга тиг урган ўз болам...
Мен дардимни кимга айтаман.

Сезмай қолдим. Ушанда чоғим,
Юлдузларда экан нигоҳим.
Билмадим не эди гуноҳим...
Мен дардимни кимга айтаман.

Қанча гамга ботмаган эдим,
Қанча оғу ютмаган эдим.
Ўз боламдан кутмаган эдим...
Мен дардимни кимга айтаман.

Таним музлаб гоҳ тош қотаман,
Мен шоҳ эмас ахир, отаман.
Гўримда ҳам ўйлаб ётаман,
Мен дардимни кимга айтаман?..

Самарқандга борсам мен агар
Улуғбекни кўрмай келмайман.
У менга қон йиғлар ҳар сафар,
Мен кимга айтишни билмайман!

ТИЛЛАҚЎНГИЗ

Тўхта тилла қўнғиз.

У ёққа борма.

Ариқдан ўтдингми — у ёғи гўза.

Тонг олди бошлаган ишингдан қолма,

Ялпизнинг лабидан сўрабер бўса.

Тўхта тиллақўнғиз,

У ёққа борма,

Этик пошнасида эзилар жонинг.

Инсон банд, у сизнинг саломга зорми?

Ўртоқ қумурсқалар, менга ишонинг...

Кетди. У гапимга қулоқ солмади,

Рўзгор ташвишими ё бошқа ўйда.

Жониворларда ҳам тоқат қолмади,

Бир кунгина тинчиб ўтирмас уйда.

Тиллақўнғиз балки... менинг бобомдир,

Келгандир қошимга қанча йўл босиб.

Ўтмишни унутмоқ кимга муносиб?..

Қасос қилич қайрар саҳардир-шомдир.

Тўхта туғишганим, у ёққа борма!

* * *

Бекатларда мен қоларман-да,
Айтар сўзим қолиб кетади.
Трамвайлар сени ҳар куни
Бодомзорга олиб кетади.

Термиламан, изларидан жим,
Боқиб кўзим толиб кетади.
Бодомзорга сени ҳар куни
Трамвайлар олиб кетади.

Темир йўлга бошларин уриб
Ғилдираклар нолиб кетади.
Бодомзорга сени ҳар куни
Трамвайлар олиб кетади.

Юр деб ўзим кетар йўлларга.
Буролмайман трамвайларни.
Сўколмайман трамвайларни,
Уролмайман трамвайларни.

Кўролмайман, трамвайларни!..

ЧИЛОНЗОР

Чилонзорда адашиб қолдим
Қатор ўхшаш уйлар, ўйлайман...
Меники қайси деб бўйлайман,
Чилонзорда адашиб қолдим.

Чилонзорда адашиб қолдим,
Гар сўрасам, кулади қизлар,
Йўлдан қоч, дер троллейбуслар-
Чилонзорда адашиб қолдим.

Фарҳод бовор тумонат одам,
Расталарда пистаю бодом.
Уйимни сўрашга уялдим...
Чилонзорда адашиб қолдим.

Қуёш ботди — осмоннинг жоми,
Қандай ёруғ Тошкент оқшоми!
Симёгочга суяниб олдим...
Чилонзорда адашиб қолдим.

Қайлардасан, мен тугилган уй,
Мени бунда ким танийди, ҳув-в...
Билмам, қанча турибман бир пайт
Биров кулар — қарасам қизим,
Мақтабидан қайтган Юлдузим:
«Дада, бизнинг уйимиз шу-ку!»

Секин унга эргашиб олдим,
Муздек қўлин қўйнимга солдим.
Юр, ёлғизим, биламан ўзим,
Чилонзор-да, адашиб қолдим.

* * *

Бу шеър эмас,
Шунчаки
Бир гап келди кўнглимга:
Хўш,
Мен нима қилолдим
Биттагина синглимга?..

Оқшом.
Оппоқ саволлар
Кириб келди хонамга:
Хўш,
Мен нима қилолдим
Биттагина онамга?..

Сочимга оқ оралар,
Алам қилар одамга:
Хўш,
Мен нима қилолдим
Биттагина отамга?..

Бу шеър эмас,
Шунчаки,
Оддийгина бир савол.
Мен шунчаки бир жавоб
Тополмасдан қолдим л-о-л!

* * *

Азизимсан,
Бахтиёримсан.

Ишонганим — вафодоримсан.
Елгизимсан... Умринг ўлчовли
Қарга эса мингга киради.

Билиб юрар,
Кўриб туради.

Қузгун — ажал топар бехато.
Жондан ортиқ кўраман, лекин
Сени боглаб қўйган йўқ, ота...
Қарга эса мингга киради.

Юрак токай уриб туради?
Юрак тингай тўлса поймона.
Маъюс чехранг кўксимни ёқиб
Сен ҳам бир кун ўтарсан, она
Қарга эса мингга киради.

Йиллар бизни ўриб туради,
Уйда, йўлда, шошиб — шошмасдан,
Хайрлашиб — хайрланмасдан,
Эриб, оқиб ўтаверамиз-
Қарга эса мингга киради...

Сочгум гулдай дунёга меҳрим,
Токи юрак уриб туради.
Сен абадий яшайсан, шеърим-
Қарга фақат мингга киради.

ЮРАК

Юрак, ёмон экансан.
Қип-қизил қон экансан.
Кун йўқ экан менга ҳеч,
Сенки омон экансан...

Қиз суйдинг — бўлди армон,
Этакка тўлди армон.
Бўлди, сени кўксимдан
Юлиб ўтга отарман.

Дўст тутиндинг — ёв чиқди,
Елкамга найза суқди.
Сенинг билан сиғишиб
Юрган йўлда гов чиқди.

Ана, севгим — учган ўқ,
Муздек тошни қучган ўқ
Қиз суйдинг — бўлди армон,
Кўриш бору айтиш йўқ.

Бўлди, сени кўксимдан
Юлиб сувга отарман.
Соҳилларда қум билан
Қучоқлашиб ётарман...

Юрак, ёмон экансан,
Қип-қизил қон экансан.
Кун йўқ экан менга ҳеч
Сенки омон экансан...

* * *

Карнай йиглар,
Сурнай йиглар,
Қиз йиглар,
Тўлиб кетар қишлоқ қий-чувга,
Тўй бошланар...

Сойга тушиб кетаман
Мен тушимни айтгани сувга.
Онам чиқар йўлимдан:
— Бир девор қўшнимиз-а, болам
Васчятип унутдингми отангинг?

Синглим тутар қўлимдан:
— Ака, сизда гапи бор экан
Ҳақима опамнинг.
Ҳе, ўша олангни...

Девордан бир сакраб,
Сойга тушиб кетаман,
Ҳеч ким билмас,
Ҳеч ким кўрмас
Жойга тушиб кетаман.

Е-о-о-таман...
Карнай йиглар,
Сурнай йиглар,
Қиз йиглар,
Мен чекаман,
Юрагим... унсиз... йиглар.

УЙҒУДАГИ ҚИЗ

Нурхон хотир га

Қаро ерга қўйиб бош,
Бир қизгина ухлайди.
Кўзларига тўлиб ёш,
Хур қизгина ухлайди.

Етар қуриб дармони,
Мангу ухлаб гул ёноқ.
Кўнгли тўла армони,
Қўйни тўла қизгалдоқ...

Бу дунёда ҳеч сендек
Қиз йўқ эди, тур, синглим.
Ўзинг орзу қилгандек
Тўй қиламиз, юр синглим.

Ой юзингга бир нафас,
Ҳарир рўмол ўрарсан.
Гул-гул ёниб муқаддас,
Чимилдиққа кирарсан...

Қаро ерга қўйиб бош,
Бир қизгина ухлайди.
Нурхон отли қаламқош,
Хур қизгина ухлайди.

ҲАММАМИЗ ҲАҚДА БИР ШЕЪР

Қандай йиғит эдим-а,
Қандай йиғит эдим-а,
Кечагиша... онам туқ-
қандай йиғит эдим-а.

Энди кимман,
Энди ким,
Ким деб атай бу жонни?
Қийнамайман Виждонни,
Қийвораман ёлгонни.

Дунё билан ишим йўқ,
Ўз тинчимни ўйлайман.
Шухрат йиғиб тўймайман,
Мансаб учун йиғлайман.

Эй дўст, тушун мени ҳам,
Қолиб кетди болалик.
Қийин ишим мени ҳам,
Хайрлаша қолайлик!..

Севгилим, сен гўзалсан,
Танҳо Ўзбекистонда.
Сенга уйланардиму
Отанг оддий деҳқон-да!..

Омонмисиз, бобожон,
Сизни кўргим келади.
Аммо бошлигим ёмон,
Борсам... хафа бўлади.

Немисча шеър ўқийман,
Итальянча ўйнайман.
Ўз синглимининг боласин
Исмини ҳам билмайман...

Момо Ҳаёт,
Шафқат қил,
Қайтар мени аслимга.
Ўша шаффоф йилларим,
Ўша баҳор фаслимга!

Оёқяланг,
Бошяланг,
Далаларда чопайин,
Олтин ёлли тойчоқлар
Кўзларидан ўпайин.

Қандай йигит эдим-а,
Қандай йигит эдим-а.
Онам туққан Маҳаммад-
жондай йигит эдим-а!..

УЧРАШУВДА УЌИЛГАН ШЕЪР

Ҳамма шоир мақтанчоқ,
Фақат буни олмас тан.
Шухрат шундай ширин гөҳ,
Уларни кечир, Ватан...

Байронни билар ёддан,
Билмас нима қора нои.
Сўйлайди кинотдан,
Уларни кечир, деҳқон.

Ҳамма шоир мақтанчоқ,
Қаддин тутиб юрар гоз.
Етиб гул ҳидлар холос...
Уларни кечир, тупроқ.

Юлдузни узиб юрар,
Ой ўпиб қилар сукут.
Тепангда сузиб юрар,
Уларни кечир, булут...

Ҳамма шоир мақтанчоқ,
Ўзим ҳам қолишмайман.
Учрашувга борсам гоҳ
Қайтишда, машҳурман деб
Автобуста тушмайман!

ХАЁЛ

Хаёл қандай яхши.
Акангга ўхшар.
Ўйнатар елкага кўтариб олиб.

Бу парвоз сўнгида йиглашинг мумкин,
Соғинган онангнинг олдида қолиб...

Хаёл қандай яхши,
Хаёл қандай соз.
Қўшиқлар сочади босган изингга.
Бир кечада бориб айтишинг мумкин,
Изҳори дилингни суйган қизингга.

Беғубор болалик юлдуздай олис,
Аммо хаёл учун у ҳам бир қадам:
Тарсиллаб қовунлар ёрилган полиз,
Сен ёлғиз ётибсан остида бодом...

Гуллари тўкилар ўша бодомнинг,
Капалакдай келиб юзингга қўнар.
Хаёл ҳам туғишган укаси одамнинг-
Қаёққа юборсанг гинг демай жўнар.

Кўксингда хаёлинг турса йиғилиб,
Қуёшни уйғотиб келса бўлади..
Шоирларнинг бари ерда туғилиб,
Осмону фалакда ўлади.

ҚҰШИҚ

*Олма отдим отганга...
Халқ қўшиғи*

Ишонгандим дўстимга
Ишонгандай ўзимга.
Дўстим мени алдади,
Ханжар урди кўксимга.

Боғлардаги гул, япроқ,
Энди менга дўст, ўртоқ.
Гулхан бўлиб чарсиллаб,
Бағри-дилим ёнар, воҳ.

Олма отдим отганга,
Дийдаси тош қотганга.
Дунё бўлсин қоронғу,
Уз дўстини сотганга...

Ишонгандим ёримга,
Суюкли дилдоримга.
Ёрим мени алдади,
Қулоқ солмай зоримга.

Тоғлардаги қизгалдоқ,
Энди менга ёр, ҳамроҳ.
Гулхан бўлиб ловуллаб,
Бағри дилим ёнар, воҳ.

Олма отдим отганга,
Юраги тош қотганга.
Дунё бўлсин қоронғу,
Севгисини сотганга...

СОҒИНИШ

Чўлпон бобо, қайдасиз,
Қачон уйга қайтасиз.
Қачон қайтиб қошимга,
Менга эртак айтасиз?..

Эртагимиз узилди,
Кўздан ёшлар тизилди.
Бир қўшиқнинг давоми
Минг асрга чўзилди.

Чўлпон бобо, соғиндим,
Тополмасдан оғриндим.
Кенг далада алвон бир
Қизгалдоққа қоқиндим.

Қизил гулим, йиғлама,
Юрагимни тиглама.
Сен бобомни соғинсанг,
Саҳаргача ухлама...

Чўлпон бобо, қайдасиз,
Қачон уйга қайтасиз.
Қачон келиб ким отган,
Ким сотганини айтасиз?..

Бобожоним жим кулар,
Кўзларимга термулар:
Мен билмайман ким улар,
Мен билмайман ким улар.

Жоним болам, йиғлама,
Сен ҳам бағрим тиглама.
Кўргинг келса бобонгни,
Саҳаргача ухлама!

АБДУЛЛА ОРИПОВ ҲАНГОМАСИ

Ҳазил

Куз эди олмалар баргини тўккан,
Рухим шод ўзимга қўшиқлар айтиб,
Теварак ажиб бир сукутга чўккан
Кечада қайдандир келардим қайтиб...

Шу лаҳза қандайдир шарпани сезиб,
Қўшигим узилди, тўхтадим таққа.
Аллаким ўтдию йўлимни кесиб,
Чўнқайиб ўтириб олди сўқмоққа.

Қўлларим қалтираб излай кетди тош,
Эҳтиёт чорасин кўрдим ҳар нечук.
Юракни ҳовучлаб қаршимдаги ул
Йўлтўсарга боқдим, қарасам кучук!

Баҳайбат бир кучук, кўзлари бежо
Гирдимни айланиб хура бошлади,
Тош олганим кўриб ириллаб,
Мен томонга юра бошлади:

Қани, қўлла ҳимоя усулингни,
Менинг учун бўлмас бундан қулай пайт.
Қўшиқ айтиб келаётгандинг ҳали
Шоирмисан, тўғрисини айт?..

Адабиёт, жоним нисор йўлигнда.
Аммо нетай, бола-чақа бор...
Мен илжайдим: шоирингиз нимаси
Кўпкак ака, биз бир ҳаваскор...

Гапларимга ишонди чамамда ё
Озгин жуссам ёқмади унга андак.
Кўзимга бир қараб қўйдию, тегмай,
Жўнаворди йўлига кўппак.

Қўшиқни бошладим энди баралла,
Шукр, мени танимади бу сафар.
Таниганда тинчирдим аниқ-
Шоирларни ёқтирмайди «кучук»лар!

УСМОН НОСИР

Саболар қайтгуси бахмал боғларга,
Наволар қайтгуси маҳтал боғларга.
Қодирийнинг қабри қизгалдоқларга
Тўлғай кунлар ҳали келмоғи бордир.

Ушал қизгалдоқлар армоним менинг,
Осмонга етмаган нарвоним менинг
Жим қолур тинглаб гул забоним менинг
Тўрғай, кунлар ҳали келмоғи бордир.

Юлдузлар — султон Улуғбек имони,
Тополмасдан сарсон Бобур мирзони,
Чўғдамас бош узра Муқанна жони
Бўлғай кунлар ҳали келмоғи бордир.

Қора диллар ўтмиш тош варагида
Тушмади қўллари ҳеч ярогидан.
Боши ҳам бир кун виждон сўроғида
турғай кунлар ҳали келмоғи бордир.

Шеъринг қўй, юр Қўқон кетайлик, Усмон.
Сен дўстим деганлар ҳаммаси душман...
Усмонни қисматин бу Ўзбекистон
билғай кунлар тагин келмоғи бордир.

* * *

Юртим, адо бўлмас армонларинг бор,
Тошларни йиғлатган дostonларинг бор,
Утмишингни ўйлаб огрийди жоним,
Кўксинг тўла шаҳид ўғлонларинг бор.

Бағрим ўртар бир ўй баҳор айёмлар,
Ой борган ёқларга термулиб шомлар.
Айбин билмай кетган Акмал Икромлар,
Файзуллодек марди майдонларинг бор...

Юртим, кўнглингдек кенг осмонларинг бор,
Юлдузни йиғлатган дostonларинг бор.
Осмонларингдан ҳам дийдорингга зор,
Жайрондек термулган чўлпонларинг бор.

Қўлинг қадоғига босай юзимни,
Онамсан-ку, огир олма сўзимни,
Қайинбарглар ёпиб қаро кўзини
Олисларда қолган Усмонларинг бор.

Алҳазар, алҳазар, минг бор алҳазар,
Ана, юришибди кийганлари зар,
Қодирийни сотиб шоир бўлганлар-
Меҳробингдан чиққан чаёнларинг бор...

Қурбонинг бўлайин, эй онажоним,
Сенинг фарёдларинг, менинг фиғоним,
Утмишингни ўйлаб ўртанар жоним,
Айтсам адо бўлмас дostonларинг бор.

БАТАШ

Мен дунёни нима қилдим,
Ўзинг ёруғ жаҳоним,
Ўзим хонман,
Ўзим султон,
Сен ганжи Сулаймоним,
Дур ичра дурдонам дейми,
Елгизим, яғонам дейми,
Офтобдан ҳам ўзинг меҳри
Илигимсан, Ватаним.

Шодон куним гул отган сен,
Чечак отган изимга,
Нолон куним юпатган сен,
Юзинг босиб юзимга
Синглим дейми,
Онам дейми,
Топинган қошонам дейми,
Ҳаммасидан ўзинг меҳри
Улуғимсан, Ватаним...

Сен Машрабсан-
Халқда тумор,
Балхда дорга осилган,
Навоийсан шоҳ ёнида
Фақирни дуо қилган,
Яссавийсан, меники деб
Кўринган даъво қилган,
Минг бир ёғи очилмаган
Қўригимсан, Ватаним.
Сен Хўжандсан,
Чингизларга
Дарбозасин очмаган,

Темур Малик орқасидан
Сирдарёга сакраган,
Муқаннасан қорачиги
Оловларга сачраган,
Широқларни кўрган чўпон
Чўлигимсан, Ватаним.

Ким Қашқарни қилди макон,
Ким Энасой томонда,
Жалолиддин — Курдистонда,
Бобуринг — Ҳиндистонда,
Бу қандай юз қаролиг деб
Ётарлар зимистонда,
Тарқаб кетган тўқсон олти
Уруғимсан, Ватаним.

Ўғлим, десанг осмонларга
Ғирот бўлиб учгайман,
Чамбил юртда Алпомишга
Навкар бўлиб тушгайман,
Падаркушдан пана қилиб
Улуғбегинг қучгайман
Ғичир-ғичир тишимдаги
Сўлигимсан, Ватаним...

«Ўтган кун» инг — ўтган кундир,
Ўз бошингга етган кун,
Қодирийни берган замин,
Қодирийни сотган кун.

Қўлин боғлаб,
Дилин доглаб,
Етаклашиб кетган кун.
Воҳ болам, деб айтолмаган
Дудуғимсан, Ватаним.

Енида қон йиглаган бир
Шоирингга қараб қўй,
Гар Қўқонга йўлинг тушса,
Детдомларни сўраб қўй,
Ҳеч бўлмаса Усмон хокин
Келтирмоққа яраб қўй,
Олисларда қуриб қолган
Қудугимсан, Ватаним...

Сен — шохлари осмонларга
Тегиб турган чинорим,
Ота десам,
Ўғлим деб,
Бош эгиб турган чинорим,
Қўйнимдаги ифтихорим,
Бўйнимдаги туморим,
Ўзинг менинг улуғлардан
Улуғимсан, Ватаним!

ИҶҚЛОВ

I

Оҳ олтин бобом-а, воҳ тилло бобом.
Усмоним, Чўлпоним, Абдулло бобом,
Қаро ер бағрида қон йиғлаб қолган
Акмал Икром бобом Фаїзулло бобом...

Билмайман мен бу кун қабрингиз қайда,
Ётарсиз тошга бош қўйиб қай жойда.
Энди билганимдан ҳам нима фойда?..
Оҳ олтин бобом-а, воҳ тилла бобом.

Чақнаган қарогим, сўнган қарогим,
Сўниб тупроқларга тўлган қарогим.
Бир кунда кесилган бешта бармогим,
Оҳ олтин бобом-а, воҳ тилло бобом.

Балки мажнунтолдир, балки оқ қайин,
Бошингиз устида барг ёзган майин,
Ўлиб кетаверган айбин билмайин —
Оҳ олтин бобом-а, воҳ тилло бобом.

Оҳ олтин бобом-а, воҳ тилло бобом,
Усмону Чўлпону Абдулло бобом,
Қаро ер бағрида қон йиғлаб қолган
Акмал Икром бобом, Фаїзулло бобом...

II

Ўлган ўлди — кетди,
Энди қайтмайди.
Нега?
Нима учун?
Бу ҳам муаммо.
Тарих — соқов кампир,
Дардин айтмайди,
Айтолмас,
Унутиб ҳам бўлмас аммо.

Мана Қодирийни қилишар сўроқ:
«Ўтган кун» деган шеър сизникими?
— Ҳа.
Аммо у шеър эмас..
— Жим бўлинг, ўртоқ,
Шеърми ё бошқами автори сиз-да.

Тамом. Бошқа гапга қолмади ҳожат,
Терговчи — пайгамбар.
Терговчи — худо.
Юқоридан келган буйруқ — ижозат,
Ўзбек эли битта донодан жудо.

Айби шуки... айби, (ким билсин буни).
Балки, жуда ноёб истеъдодидир.
Отишдимикин ё ошишди уни,
Балки, ҳукм ижрочиси жодидир.

Жоди деганимни билишмас ёшлар,
Билмагани маъқул бундан кейин ҳам.
Жоди орасига суқилгач бошлар
Одам...

Кўзимга ёш тўлар мана шу ерда,
Қўйнимга тош тўлар мана шу ерда.
Кўзимга тор бўлиб қолади олам,
Оҳ олтин бобом-а, воҳ тилло бобом...

Утган кунинг қурсин, Абдулло бобом!

III

Уй ёмон. Уй ёмон қийнар одамни,
Илондек юракни кемрар малъун.
Урушдан ярим жон қайтган отамнинг
Қирқ йилки, тилидан тушмас Сталин.

Ота, қўйинг дейман,
Отажон, қўйинг,
Умрингиз ўтмоқда кимга ишониб?
Темир косов билан кўзимни ўйинг,
Фақат бир илтимос,
Гапирманг ўшани!..

Кўкариб кетади юзлари унинг:
Улгунимча унга содиқ қоламан.
Шу гапингни яна қайтарган кунинг,
Иккала кўзингни ўйиб оламан!..
Ишонч,
Қандай унвон,
Ишонч қандай шон.
Ул бузрукворимга нима ҳам дерман.

Кечиринг отажон,
Кечиринг отажон,

Мен басир болакай,
Мен подон, гўрман.
Ўлган ўлди — кетди.

Энди қайтмайди.
Нега?
Нима учун?
Шубҳам, муаммо.
Ота хатосини ўгил айтмайди,
Айтолмас,
Унутиб ҳам бўлмас аммо...

IV

Кўп китоб ўқийман,
Жуда кўп китоб,
Балки, бу дунёда шудир гувоҳим.
Китоблар — севинчдир,
Китоблар — азоб,
Забонсиз дардкашим,
Тилсиз гувоҳим.

Ўйлайман заминда энг бахтиёр зот,
Еки академик,
Еки бесавод!
Бири ўқиганин таҳлилин сўрмас,
Бири ўқишга ҳам уриниб кўрмас.
Мен эса китобга ёпишиб олдим,
Бош қўйдим сарғайган саҳифаларга.
Ўзимнинг кимлигим билмасдан олдин,
Ҳақиқат сўроқлаб тушдим бу жарга.

Бу жар ёмон чуқур,
Бу жар қоронгу,
«Қайт болам!..»

Отамнинг сўзларимикин?
Зулумот қаърида йўлимга ёғду
Файзулло бобомнинг кўзларимикин.

Бобожон,
Қайтиш йўқ.
Қайтиш йўқ энди.
Мен энди шу сўқмоқ йўлдан кетаман.
Хотира — кўксимни ёққан чўғ, энди
Ёниб кул бўларман, ё
Ё сизга етаман.

Етсам, бўйингизга томади жолам,
Етмасам дунёни титратар нолам,
Оҳ олтин бобом-а, воҳ тилло бобом,
Акмал Икром бобом, Файзулло бобом!..

V

Бир деҳқон бор экан,
Бир бечораҳол,
Уч ўгли фронтга кетгану алҳол,
Биттаси ҳам қайтиб келмаган увол...
Андижондами ё Фаргона ёқда.

Уч лочин фарзанди,
Пори бор экан,
Юракда армони,
Зори бор экан,
Бир одам бор экан,
Ори бор экан-
Андижондами ё Фаргона ёқда.

Бугун ҳеч ким унинг отини билмас,
Ўғиллар ўлгану хотини билмас,
Кўзи тўрт бўлиб хат кутар, хат келмас,
Андижондами ё Фаргона ёқда.

Уруш йилларини эсланглар бир, ҳой,
Бир кафт туз — қўл етмас осмондаги ой,
Тиллога тенг бўлган бир пайса бугдой,
Андижондами ё Фаргона ёқда.

«Кетдим. Болаларим ортидап мен ҳам,
Не қипти, хотинга айтсам — айтмасам,
Бир кушин кўрар-да, агар қайтмасам»,
Андижондами ё Фаргона ёқда.

Дехқон тонг палласи сафарга чиқди,
Юртим деб бир йўли — хатарга чиқди,
Хотин ҳомиладор эди, қиз туғди,
Андижондами ё Фаргона ёқда.

Аёлга қўшниллар атала тутар,
Чақалоқ йиглайди, шамчироғ тутар,
Аёл юраги гаш, Эрини кутар.
Андижондами ё Фаргона ёқда...

О, аёл юраги,
Сезиб қолди у:
— Эрим қани...
— Эринг кетди...
— Қаёққа ?
Тонгда туққан хотин дод солиб бирдан
Чопиб кетди станция ёққа !

— Бу қандай гап ахир,
Қандай гап ахир.
Нахот, хайр демай кетаверди у.
Ўттиз чақирим йўл югуриб борди,
Ариқлардан сакраб ўтаверди у.

Оломон йигилган темир йўл узра
Поезд жўнамоққа шай турар мана.
Кириб келди чошиб,
Кириб келди чошиб,
Аламзада тағин бир она.

Унга кўзи тушган инсонки титраб,
Кечди ўз гамню гуссаларидан -
Майдонда бир она турарди йиглаб,
Турарди қон оқиб тиззаларидан !.

Уруш, фақат оналардан ўч олар...
Балки ҳеч бўлмаса бири келиб қолар...
Ҳануз у тунлари тўртта жой солар...
Андижондами ё Фаргона ёқда.

Менга алам қилар,
Торгина уйда,
Эгасиз тўрт ўрин тўшалар қални.
Ва яна жилмайиб туради тўрда
Иосиф Стални...

VI

Уй ёмон,
У ёмон қийнар одамни,
Илондек юракни кемпрар тамом.
Урушдан чалажон қайтган отамнинг
Қирқ йилки, тилидан тушмайди бир ном.

Қўйнинг ота дейман,
Қўйнинг, отажон,
Умрингиз ўтмоқда кимга ишониб,
Кўзимни ўйинг, отажон,
Фақат бир илтимос,
Гапирманг ўшани...

Йиллар ҳам кўчманчи қалдирғочлардек,
Келар,
Кетаверар,
Миқ этмай беун.
Дунёда мен ёлғиз сиғинган одам,
Сиз ёлғиз сиғинган одамдир-Ленин...

Ўйлайман,
Уфқлар ортидан бир кун,
У аста бўйлару
Кўз тушар кўзга:
Беғуноҳ узлатга кетганлар учун,
Ким жавоб беради, ўртоқлар бизга?

Мен нима дегандим,
Нима дегандим,
Неларни қилгандим сизга васият.
Ҳурматли юртдошлар,
Азиз бошингизга
Сталин ўзингиз тошган азият!..

Ўлган ўлди — кетди,
Ҳеч ким қайтмайди.
Нега?
Нима учун?
Менга муаммо.
Тарих — соқов кампир,
Дардин айтмайди,
Айтолмас,
Унутиб ҳам бўлмас аммо...

VII

Ўрмондан топайми,
Тоғдан топайми,
Қорайиб кун ботган ёқдан топайми,

Ерларга томган қон — доғдан тошайми,
Оҳ олтин бобом-а, воҳ тилло бобом...

Балки, мажнунтолдир,
Балки, оқ қайин,
Бошингиз устига барг тўкар майин,
Ўлиб кетаберган айбин билмайин,
Оҳ олтин бобом-а, воҳ тилло бобом.

Эвоҳ олтин бобом, воҳ тилло бобом,
Усмону Чўлпону Абдулло бобом,
Қаро ер бағрида қон йиғлаб қолган,
Акмал Икром бобом, Файзулло бобом!..

* * *

Тушимга киради Қодирий бобом.
Бемадор, бемажол, беҳол, беором.

Эгнига эски бир тўп кийиб олган,
(Шинелдир балки у, кимдандир қолган).

Шинелнинг енида похол ҳам бордай,
Бобомнинг юзлари оқарган қордай.

Осмондек, осмонда Чўлпондек унинг
Чарақлаб тургувчи кўзи тўла мунг...

Тушимга киради Қодирий бобом:
Тур энди, бунча кўп ухладинг, болам.

Боқ, бу чоғ айланиб жўхоризорнинг,
Ўрогин қайрайди оназоринг.

У ўриб бўлгунча ризқу зарингни,
Ўйнатиб тур, чиқиб укаларингни,

Ва меннинг саломим етказ аларга-
Бобосин соғинган мусичаларга...

ТАВАЛЛО

Рутубатли Сибирь ўрмонларида
Қайишлар қарсиллаб қулаб тонг отар.
Қаранг, Усмон Носир сўнгги маконида
Мардикорлар билан қучоқлашиб ётар...

Ўрмонлар чеккаси тикон далалар,
Ётибди бир дала қоракўз болалар.
Ётар ҳеч излари топилмаганлар,
Ўн гулидан бир гули очилмаганлар.

Қабрлар қабрга туташиб кетган,
Қўллар бўйинларга чирмашиб кетган,
Бамисли шохдан дув тўкилган бодом,
Ётибди бепоён майдон тўла одам...

Рутубатли Шимол ўрмонларида
Қайишлар ҳўнгираб қуёшни уйготар.
Қаранг, Чўлпонингиз сўнгги маконида
Беқасам чопонин ёпиниб ётар.

Ётар алпқоматли баҳодирлар қатор,
Акмаллар,
Қодирлар,
Шокирлар ётар.

Ётар Файзуллалар,
Ётар Аҳмадлар,
Худо раҳмат қилгур, худо раҳматлар!..

Уларнинг саноғи юлдуздан ҳам кўп,
Юртим, дилбандингдир ҳар гнёҳ, ҳар чўп.
Фидоларнинг бўлган фарзандларинг бор,
Номдору номсизин хоки пойин ўп.

Қадим Ўзбекмомо куйи ёдимда,
Едимда чечаклар кулган Чамбили.

Ҳар гал концертига кирган чоғимда
Ялтироқ чопонли «Ялла» ансамблини,
Ботир Зокировни ўйлайвераман.

Қизлар қарсақ чалар — таъсир шунақа,
Қизлар ҳуштак чалар — аср шунақа.

«Ялла» залга сочиб сумалак исини,
Куйлар «бойчечагим — бойланди»сини,
Ботир Зокировни ўйлайвераман.

Гоҳ чиқиб кетаман, сезмайди биров,
Бу жойларда мени ким ҳам танийди.

Оғайнилар, мен ҳам дунёда бир кун
Битта қўшиқ айтиб ўлсам майлийди...
Ботир Зокировни ўйлайвераман.

Зийрак қоровул чол тўсар йўлимни,
Хўрсинар. Жим сиқиб қўяр қўлимни.

Ҳеч қандай ансамбль овута олмас,
Бу кун райҳон ҳидли маъюс кўнглимни,
Ботир Зокировни ўйлайвераман...

Кетаман. Келаман уни сўроқлаб
Қўлимда деҳқон юртнинг жамбили, мен.

У энди куйламас бағримни доғлаб,
Сен куйлайвер «Ялла» ансамбли, мен-
Ботир Зокировни ўйлавераман!

ШУКУР БУРҲОН

Шукур Бурҳонни ҳам кузатиб қўйдик.
Кетди қон юраги устида қўли.
Ортидан энгашиб бориб биз қўйдек,
Ерга бериб келдик ўлкамиз тўлиб...

Бордик дўстлари ҳам, душманлари ҳам,
Қабрин устида ҳам сўйладик ёлгон:
Санъат фидолари,
Мен сизга айтсам,
Ундай Шукур Бурҳон,
Бундай Шукур Бурҳон!

Тиригида ҳеч ким айтмаган гаплар,
Ҳали совумаган тупроғига ёғди.
Йиғлади умрида йиғламаган арбоблар,
Кўзидан ёшлари сел бўлиб оқди.

Ялангтўш бобо жим кулиб ётарди,
Шунча дўсти бор экан у билмаганди!
Еспирай, тасаввур ҳам қилмаганди
Чунки уч кун олдин почтадан олгон
Меҳнат дафтарчасин қучоқлаб ҳайрон,
Хотини олдида шундай йиғлаганди...

Ўкраб йиғлаганди,
Ҳўнграб йиғлаганди,
Кўзига тор бўлиб ёруғ жаҳони.
Эркак боши бундай эгилмаганди,
Балки... узилгандир ўшанда жони!

У балки мендан ҳам яшарди кўпроқ.
У балки сендан ҳам яшарди кўпроқ.
Эй қўнгир тупроқ,
Эй муқаддас тупроқ,
Сен,
 Шукур
 бобога,
 болмиш
 бўл,
 юмшоқ...

АРМОН

*Афғонистонда ҳалок бўлган ўзбек
ўғлонлари хотирасига*

Ҳиндикушдан таралади бир нола,
Юракларни титратиб зир-зир нола
Қаранг, қонга ботиб ётар бир дала,
Мангу армон бўлиб кетган ўғлонлар...

Алпомишдай келбатидан гапирмай,
Ун саккиз ёшга ҳам кириб ё кирмай.
Ун гулидан бир гули ҳам очилмай,
Умри хазон бўлиб кетган ўғлонлар.

Меҳнатдан бош кўтармаган деҳқон эл,
Урушдан ҳеч кўкармаган, деҳқон эл.
Йўқлар сизни кўздан ёшини тўкиб сел,
Уққа қалқон бўлиб кетган ўғлонлар.

Бир дарёга уланмаган прмоқлар,
Бир қиз сочин силамаган бармоқлар,
Бир тупроққа тўкилган қизғалдоқлар,
Бевақт қурбон бўлиб кетган ўғлонлар.

Аслида-ку барингиз бир ўзбексиз,
Бир юрт ўгли, бир узукка кўздексиз,
Бўғзимда тош қотиб қолган сўздексиз,
Марди майдон бўлиб кетган ўғлонлар.

Бу дунёда балки, бир онанинг сиз,
Тилаб олган ёлғиз ўгли эдингиз,

**Қайтмас бўлиб қаро ерга кетдингиз,
Мулки афғон бўлиб кетган ўғлонлар...**

**Ботирмиди, Қодирмиди отингиз,
Қолди дилга муҳрланиб ёдингиз.
Жалолiddин ахир, сизнинг зотингиз,
Ўзбекистон бўлиб кетган ўғмонлар!**

КУМУШБИБИ НОЛАСИ

Сизга бир армон бўлай, золим бегим,
Жайрон бўлай, қувлаб етиб олинг бегим.
Марғилоннинг йўлига бошим қўйиб,
Жон берай, Зайнаб билан қолинг, бегим.

Қани ул қайрилмақош Кумуш деманг,
Бағри гул, бағри оташ Кумуш деманг,
Кўзларингиз нега ёш Кумуш деманг.
Бир кўрай, Зайнаб билан қолинг, бегим...

Сигмадим кундошнинг бу тош шаҳрига,
Дош беролмам бу қарошлар заҳрига,
Ердан айрилдим қаро ер бағрига.
Жо бўлай, Зайнаб билан қолинг, бегим.

Сен нечун тўлғонасан куйган кўнгил,
Отабекни жонидан суйган кўнгил,
Яшнагаймн бир қучоқда икки гул?..
Мен сўлай, Зайнаб билан қолинг, бегим.

Ергинам рухсорига жоним фидо,
Бу жаҳонда борига жоним фидо.
Хайр эй, ширин забоним алвидо,
Мен ўлай, Зайнаб билан қолинг, бегим...

Сизга бир армон бўлай, золим бегим,
Жайрон бўлай, қувлаб етиб олинг, бегим,
Марғилоннинг йўлига бошим қўйиб,
Жон берай, Зайнаб билан қолинг, бегим.

ОТА МАҚОН

Сизга айтсам, ҳали тупроқ ботмай товонга
Ва муҳаббат қийноқларин билмасдан олдин
Ажиб туғён келаверди бостириб қонга,
Мен юртимга кўнгил бериб балога қолдим...

Мана энди армоним кўп кўринмайдиган,
Кўрпнса ҳам бировларга шунчаки эрмак.
Дала йўлда қуриб қолган ялпизнинг зори,
Шотутларнинг сувга тушган кўзёшларидек.

Сиз қуларсиз, бу китобий сўзларни қўй, деб
Хитобларни тўкаверма, бола, липпадан.
Аммо рости, лабда болдек қотиб қолган шу
Онам сути, онам сути экан-да Ватан!..

Шу ватапга нафим бўлса дейман менинг ҳам
Ва мақтанчоқ шоирчалар текканда жонга,
Уятларда ловулаган юзимни босиб,
Овунаман мўмину соф Ўзбекистонга.

Давраларин ҳайрон этиб кетаман чиқиб,
Яшнагайми бир қучоқда икки гул?..
Юлдузлармас қаранг кўкда порлаган, улар-
Шу юрт учун қурбон бўлганларининг кўзлари!..

* * *

Бу қиз эса тушунмайди, тушунмас мени.
Бу қиз менинг кўзларимдан излар тасалли.
Севаман дер сочим силаб, юзма-юз ёлғиз,
Ва слкамга нигоҳ тираб ўйлайди: далил!..

Билмайдикки, ҳали туфроқ ботмай товонга,
Ҳали севги азобларин билмасдан олдин
Келаверди бир дунё ҳис бостириб қонга,
Мен юртимга кўнгил бериб балога қолдим.

Билмайдикки, юрсам-турсам йўлдошим шу юрт,
Уйқумда ҳам жонга босиб ётаман қўлин.
Қиз дегани Зулайҳодан сулув бўла ҳам,
Севолмайдик уни ҳеч ким, суймасан элин...

Мактабдошим бўлар эди, менинг сирдошим,
Кечалари кўкка боқиб ўйлар сурардик.
Қайда кибор кимса кўрсак, ё бир тубанлик
Қўлимиз мушт, тишимизни қайраб юрардик.

Уни бугун бешикдаги бола ҳам танир,
Олим, дейди... ўзи маъқул, сўзлари маъқул.
Сен бекорчи хаёлларни сувга соч, энди
Яшашни бил, дея менга хат ёзар нуқул.

Яшашни бил! Йилтиллайдик кўзлари ёмон.
Яшашни бил! Кулар опноқ кўйлак, оқбадан.
Севаман, деб қасам ичар талабасига,
Йигинларда нутқ сўзлар: она бу — Ватан!

Ҳовучимда бўтана сув ичмасман энди,
Хайр энди болалигим — бебаҳо тилсим.
Мактабдошим бўлар эди, энг яқин дўстим,
Уни бугун сенинг шаффоф руҳинг кўр қилсин...

Сиз куларсиз, бу хитобий гапларни қўй, деб
Аmmo рости, бир ҳикматни энди билдим ман:
Ҳей одамлар, лабда болдек бўлиб турган шу
Онам сути, онам сути экап-да Ватан!

Шу ватанга нафим тегса дейман менинг ҳам,
Юрак ундан бир сўз кутиб бўйлар осмонга.
Ўғлим, деса икки қўллаб жонимни тутиб
Сигинаман мўмин ва соф Ўзбекистонга.

Миртемир хотирасига

Пайкалдан бош кўтармайди Халча хола.
Халча хола тандир-тандир нои ёпади.
Бир шеър ёзсанг — кулиб турса тўққиз бола,
Ана энди Миртемирни ким топади?..

Хадичадир асли оти, билмасман ҳам,
Халчага мос лекин келбат, салобати.
Билганим шу — бундайларсиз дунё бир кам,
Мана энди Миртемирни ким тонади.

Тўққиз ўгли тўққиз юртга кетди тўзиб,
Халча ўзи қурт боқади, ер чопади.
Бир қўшиқ бўп йиглатгудек унинг бўзи,
Аmmo энди Миртемирни ким тонади.

У отамнинг ёлғиз сингли дили нозик,
Бир кун борсам олдига зўр шеърим ёзиб,
Тузук деди. Лекин уни дерди буюк
Ҳамма... энди Миртемирни ким топади.

Ана, энди Миртемирни ким топади?..

Юрагинг сиқилиб бориб шаҳардан,
 Секин гапга солсанг мўмин деҳқонни.
 Қодирийни эслар ёзувчилардан,
 Артистлардан эса — Шукур Бурҳонни.

Сенинг тилла гардин кўзойнагинг бор,
 Лекин беркиптолмас у ҳам гинангни.
 Нафис жилд китоблар йигмассан бекор
 Бекор олмагансан пианинани.

Мана кўриб қўйинг — Одалиска бу,
 Рангларга эътибор беринг, рангларга.
 Беҳзод чизгилари эмас сизга бу,
 Санъатда етмоқ йўл бўлсин бизга бу,
 Позикфаҳм рум — фарапгларга.

Мана бу Отелло. Ўша ҳабаш шоҳ.
 Саҳна Овруподир. (яна ўша ёқ)
 Дунёда ҳеч кимда йўқ бундай овоз.
 Дунёда ҳеч кимда йўқдир бу ннгоҳ.

Дейсан: бу китобим ичи тўла дур,
 Дейсан: бу китобим битта нуехадир.
 Тасвир ўзи ҳаёт, жумла қисқадир,
 Лекин барибир.

Лекин барибир —
 Юрагинг сиқилиб бориб шаҳардан,
 Секин гапга солсанг отанг — деҳқонни.
 Қаҳҳорни эслайди ёзувчилардан,
 Артистлардан эса Ҳалимаҳонни.

КИНОГА КИРМАЙМАН

Билет топилмайди «Ўтган кунлар»га,
Қизлар қайтиб келар кўзёш қилишиб.
Хайр уйқу дейман менда йўқ ором,
Муқовасиз китобимга мук тушиб.

Погоҳ музыкалар тинган ётоқда
Китобим кирмаган хона қолмаган.
Ҳеч ким уни мендек ўқимаган лекпн
Ҳеч ким уни мендек ўқий олмаган.

Кўзимни юмаман кулгичлари яйраб
Кумуш боласига рўмолча тўқир.
Кейин ичкаридан минг йил наридан
Зайнабнинг нигоҳи жонимни чўқир.

Шундай оқшом ботар, шундай тонг отар,
Китобим ўқийман сатри муқаддас.
Менга ёқмас эркандаги Отабек,
У бошқа. У бошқа мен билган эмас!..

Билет топилмайди «Ўтган кунлар»га,
Мен эса кирмайман бекорга ҳам ҳатто.
Майли қарсак чалай пестеъдод учуп
Лекин санъат — санъат, ҳаёт — ҳаёт-да.

Кўзимни юмаман, кулгичлари яйраб
Кумуш боласига рўмолча тўқир.
Кейин ичкаридан минг йил наридан
Зайнабнинг нигоҳи жонимни чўқир.

Саргайган бетларга қўйиб бошини
Кумуш кулиб ётар тирикдек худди.
Тур энди опажон, тур энди опа
Отабегинг сени унутди?..

Билет топилмайдн «Ўтган кунлар»га,
Мен кирмайман. Кирсам кўнглим тўлмайди.
Китобим ўқийман,
Ўзим тўқийман,
Кинога ҳеч нарса қўшиб бўлмайди.

* * *

Томлардаги қизгалдоқ,
Юлдузлар бодроқ-бодроқ,
Қайнаган маржон булоқ,
Яшнаган яшил ўтлоқ,

Бу тун,
Бу ўрик,
Янтоқ,
Кимларнинг болалари?..

Бу ёмгирлар, бу қорлар,
Бу ёзлар, бу баҳорлар,
Бу бургут, бу шунқорлар,

Бу оташ қасирғалар,
Бу тўғрисўз турналар,
Кимларнинг болалари?..

Мен билмайман ким улар,
Мен билмайман, ким улар,
Чақмоқнинг болалари,
Дўлларнинг болалари,
Осмоinning болалари,
Қўлларнинг болалари...

— Ўзинг кимсан?

— Шоирман.

Ҳа, шоирми, шоирлар-
Гулларнинг болалари!

МИКОЛА ЛУКІВДАН

(Украина)

ОБОЛОНИДА

Оболони ўтлоқзор эди,
Ўтлоқзорда отлар бор эди.
Қани улар?
Ким билсин дейсиз!
Эл уларни эсламас, эсиз...

Фақат тунлар юртнинг бир ўғли
Уйғонади кўзлари чўғли.
Деразадан мўралаб бот-бот
Унга боқиб турган бўлар от.

Отнинг ёли ажиб бир мовий,
От чиройли, аммо ёввойи.
Бола йиғлар онажонига.
Тулпор отни чорлаб ёнига.

Онаси дер: «Болам, бу эртак».
Отаси дер: «Юм кўзни, тентак.
Йиғирманчи асрда — бу кун,
Бетон йўлда От нима қилсин?!»

Тилларанг куз куни кўзни олади,
Тўкилади япроқлар қилиб зарда...
Ўрмонда, йўқ, малласоч қайинзорда,
Ўрмончининг қизи рояль чалади.

Ўрмончини ром этмиш галат товунг,
Тинглар жимиб, тинглару қилар ҳузур.
Унга ҳаёт тортиги бўлди юмуш.
Умр ўтар, неварага барибир.

Чолнинг оти бўлса япроқ чайнайди,
Ёлларига тўкилади япроқлар.
Бензин ҳиди билан тўлган димоқлар,
Осмонлардан ҳаво сўрайди.

Бунда бўлса... чўплар кўзни олади,
Тўкилади япроқлар қилиб зарда.
Куз одимлар малласоч қайинзорда,
Ўрмончининг қизи рояль чалади.

ҚИЗИЛГУЛ

Қизилгул, қўйнимда ухлаб ётган гул,
Қўллари бўйнимда, ухлаб ётган гул,
Киприги кўксимга тигдек ботган гул,
Сенга нима керак яна эй, кўнгил...

Енимда солланар қирқ тилла кокил,
Тўлғонар, товланар қирқ тилла кокил,
Жонимдан айланар қирқ тилла кокил,
Сенга нима керак яна эй, кўнгил...

Бешикни титратиб чинқирар оҳим,
Юзлари оппогим, кўзи мунчоғим,
Бу ёруғ дунёда ўчмас чироғим,
Сенга нима керак яна эй, кўнгил...

Жонимни чўқийди бир қуш келиб жим.
Мен сени билмайман эй, қушча сен ким?..
Сен менга ҳеч киммас, мен сенга ҳеч ким,
Сенга нима керак яна эй, кўнгил.

Қизил гул, қўйнимда ухлаб ётган гул,
Қўллари бўйнимда ухлаб ётган гул...
О, менинг кўксимда йинглаб ётган гул
Кўнгил, сенга яна не керак, кўнгил?

ФАЙЗУЛЛА ХУЖАЕВ

Қадим Бухорога лайлақлар келди,
Ўзингиз қайдасиз, Файзулло бобо?
Ривоятлар келди, эртақлар келди,
Ўзингиз қайдасиз, Файзулло бобо?!

Биз-ку эртақни ҳам сургаймиз кўзга,
Илҳақмиз хабарга, илҳақмиз сўзга,
Ҳаммадан ҳам кўпроқ муштоқмиз сизга,
Ўзингиз қайдасиз, Файзулло бобо?

Бухоро бoғлари сиздан хотира,
Чақнар чироқлари сиздан хотира,
Кўз ёш булоқлари сиздан хотира,
Ўзингиз қайдасиз, Файзулло бобо?

Қўймадик жойинга эъзозингизни,
Айтмай кетдингиз-ку дил розингизни,
Тинглаб юармизу овозингизни,
Ўзингиз қайдасиз, Файзулло бобо?

Йиғлар Самарқандга сирдош Бухоро,
Минорида ухлар қуёш Бухоро,
Иби Синолари талаш Бухоро,
Ўзингиз қайдасиз, Файзулло бобо?..

Қадим Бухорога лайлақлар келди,
Ўзингиз қайдасиз, Файзулло бобо?
Ривоятлар келди, эртақлар келди,
Ўзингиз қайдасиз, Файзулло бобо?

Юракка санчилиб ағёр отган ўқ,
Ётарсиз ерга ҳам озорингиз йўқ,
Йўқлаб борай десак, мозорингиз йўқ,
Ўзингиз қайдасиз, Файзулло бобо?..

ОНА

Уч кун туролмайсиз менинг уйимда,
Гўё кўкдан тушган каби фаришта,
Бор-йўқ жиҳозимни қилиб саришта,
Кетасиз-да яна келган кийимда...

Яна қучогимга отилар шеърим,
Мен уни мақтарман, у мақтар мени,
Мен йўқлай олмайман, сен ахтар мени,
Туғишганлариму туғилган ерим!..

Китобларим чиқар жилдлари юпқа,
Кўйлак олсам дейман сизга гоҳида,
Қолдираман қишга, кузга гоҳида,
Кейин қизларга гул қиламан тухфа.

Ойпан жаҳондан салом бераман,
Тилла тишларимни кўрсатиб кулиб,
Шунда хўрсинарсиз менга тикилиб,
Балки, йиғларсиз, мен қайдан кўраман?..

Мен сўз қидираман, сиз менга қаллиқ.
Набиралар кирар тушларингизга,
Ўстирасиз тишлаб тишларингизда,
Дунёда бор сулув қиз — менга қаллиқ.

Онажон, кетаман сиз энди келманг,
Менсиз ҳам шоирдан безор бу шаҳар,
Секин ёнингизга чўкиб бир саҳар!
Дардингиз сўрмасам, боламсан, деманг!..

Уч кун туролмайсиз менинг уйимда,
Кўкдан тушиб келган каби фаришта,
Бор-йўқ жиҳозимни қилиб саришта,
Кетасиз-да яна келган кийимда.

ТУРНАЛАР

Иссиқ-песиқ юртлар излаб,
Ўтаётир турналар.
Ҳамдаму ҳамюртлар излаб,
Кетаётир турналар...

Ҳолидин бўлмай огоҳ,
Қилдик гуноҳ, қилдик гуноҳ.
Қалбию қаноти музлаб,
Кетаётир турналар.

Хўшлашиб қуён билан,
Қароги тўла ёш билан,
Инглагиб, ўзлари йинглаб,
Кетаётир турналар.

Меҳри оқибат сўраб,
Ширин калом, суҳбат сўраб,
Кўзга кўринмай олислаб,
Кетаётир турналар.

Руҳи кўкларни қучиб,
Қўнмоққа жой танлаб учиб,
Битта-битта ер багирлаб,
Кетаётир турналар.

Қуш эмас, хуллас калом,
Бирини бобом, бирини момом,
Жонлари жаннатни кўзлаб,
Кетаётир турналар!..

Иссиқ-песиқ юртлар излаб,
Кетаётир турналар.

ИЛЭС

*Илѐс исмли икки яшар жия-
ним сариқ касал туфайли ва-
фот этди.*

*Шифохонада керакли дори ке-
рак пайтида топилмаган
эмиш...*

Малҳам кутиб менга жовдираб қолган
Илѐс, кўзларингдан айланай сенинг.
Шифокор опанинг сўзлари ёлгон
Илѐс, кўзларингдан айланай сенинг!..

Улар ичинда ҳам бордир тулкилар,
Улар шамолни ҳам тутиб пул қилар,
Қатто ўз боласин ўйламас улар.
Илѐс, кўзларингдан айланай сенинг.

Устингдан огулар сепинди қанча,
Мурғак юрагингга нишларин санча,
Эндигина тили чиққан одамча —
Илѐс, тилларингдан айланай сенинг.

Нажоткор эмишлар! Кўрдим барисин,
Имони йўқ булар ёшу-қарисин,
Бошимга урайми энди дорисин?..
Илѐс, кўзларингдан айланай сенинг.

Сувларнинг юзида турмасдир хаслар,
Сени ҳалок этди бир тўп нокаслар,
Тушимда қўлларинг бўйним пайпаслар,
Илѐс, қўлларингдан айланай сенинг!

Яхшиям дунёда қуёш бор, гул бор,
Қайдадир мени ҳам тушунган дил бор,

**Одамлар бор ҳали мўмин, беозор.
Илҳс, кўзларингдан айланай сенинг.**

**Йиглаб-йиглаб юмилдими қароғинг,
Кафтимни куйдирар қолган мунчоғинг,
Кўксингда кетдими ёлғиз сўроғинг,
Илҳс, кўзларингдан айланай сенинг!..**

МУҲАББАТ

Момо ҳаво тагимга
Тўшаб кетган йўрагим.
Бир йиғласам бешикдан
Бўшаб кетган кўкрагим.

Одам Ато қўйнидан
Тушиб қолган эртагим.
Бир қарасам болдайин,
Бир қарасам шўрдагим...

Ялмоғизлар қўлида
Қолиб кетган эрмагим.
Кўз ёшларим кўлида
Сузиб юрган ўрдагим.

МУНДАРИЖА

* <i>Сўзбоши</i>	3
----------------------------	---

КИЙИК СЎҚМОҚ

* «Шеърият...»	5
* Инқилоб	6
* Бободехқоним	8
«Кўнгил шодлигига...»	12
* Туғилган кунда	13
* Чўлоқ турна	14
* Соғинч	15
* Зокир бобо ҳикояси	16
Анжелика	19
* Юрак билан суҳбат	21
«Сен хат ёзма...»	22
* Орол	23
* «Баҳор ўтди...»	24
* Онаизор	24
* Аҳмад Зоҳир қўшиғи	25
* «Яна қуёш чиқди»	26
* «Оламда нима гап...»	28
Ёқуб мерган	29
* Эгасиз уй	30
* Уруш йилларининг жонон қизлари	31
«Меҳрим қаттиқ бўлди...»	32
* Хайригул	33
* Ота	34
Бир кун	35
Бир кеча	36
* «Тунлар бирам...»	37
Савол	38
* Тулки	39
* «Онажон...»	40
* Ўтинч	42
Қодир	44
* Қишлоқда	45
Марух довови	47

«Юзга...»	48
Истак	49
Люба Шевцова	50
«Баҳорда...»	51
* Илтижо	52
* Иқро	53
* Бригадир	55
* Энасойнинг буғулари	56
* Ориятли одам	59
«Ёлғон...»	61
Алвон гуллар	62
* Кетиб қолдим	63
Мадина	64
* Ўзбекфильм	65
* Дўши	67
* «Хайрон...»	68
* «Мен эртақлар ўқиб...»	69
Синглимга мактуб	71
«Елкадан...»	72
«Ой юзидан...»	73
* Андиша	74
Ҳалима энам аллалари	75
* Тўп ҳақида шеър	91
* Андижон	93
* Маҳаллийчилик	95
* Белбоғ	96

ЖАЙРОН, НЕГА КЎЗИНИ ТЎЛА ЕШ

* Топилмайд	97
* «Қалбнинг қизил гулхани...»	98
«Қарамайд...»	99
«Севги бамисоли...» ;	100
* «Алда мени...»	101
* «Кунлар ботар...»	102
* Ҳалима	103
«Энди билдим...»	104
«Кечагина...»	105
Севар экан	106
Кечикиш	107
«Хайрон бўлма...»	109
Севги бу	110
Сендан хат йўқ	111
Қушлар ҳам йиғлар	112
* Тилла балдоқ	113

* «Бу қиз мени...»	114
* Райҳон	115
* Меҳр келур	116
* Муҳаббатим	117
* Қари қиз	118
* «Эсламасанг...»	119
* «Севгим менинг...»	120
* Биринчи бўса	122
«Мен кузни...»	123
* «Бу дунёда...»	124
* Ширин азобим — севги	125
«Осмон чўкиб қолди...»	128
* Гурур	129
* «Узун кеча...»	130
* Тушларимга кир	131
«Осмон мисли...»	132
* Ёр-ёр	133
* «Сптамларинг...»	135
* «Дайди еллар...»	136
* «Севгилим...»	137
* Жайрон	139

АЙТСАМ АДО БЎЛМАС АРМОНЛАРИНГ БОР

* Менга беринг	140
* Онамдан хат	142
* «Қофиялар...»	143
* Насихат	144
* Бахтли бўл, дерман	145
* Марҳамат	145
* Қизил олма	147
* Самарқанд	148
* Тиллақўнғиз	149
«Бекатларда...»	150
* Чилонзор	151
* «Бу шеър эмас...»	152
* «Азизимсан...»	152
* Юрак	153
«Қарнай йиғлар...»	154
* Уйқудаги қиз	155
* Ҳаммамиз ҳақда бир шеър	156
* Учрашувда ўқилган шеър	158
* Хаёл	159
* Қўшиқ	160
* Соғиниш	161

* Абдулла Орипов ҳангомаси	162
* Усмон Носир	164
* «Юртим, адо бўлмас...»	165
* Ватан	166
* Йўқлов	169
* «Тушимга киради...»	178
* Тавалло	179
* «Қадим Ўзбекмомо...»	180
* Шукур Бурҳон	181
* Армон	183
* Кумушбиби ноласи	185
* Ота макон	186
* «Сиз куларсиз...»	188
* «Пайкалдан...»	189
* «Юрагинг сиқилиб...»	190
Қинога кирмайман	191
* «Томлардаги қизғалдоқ...»	193
* Оболонида (<i>Микола Лукивдан</i>)	194
* «Тилларанг куз...» (<i>Микола Лукивдан</i>)	195
* Қизилгул	196
* Файзулла Хўжаев	197
* Она	198
* Турналар	199
* Илѐс	200
* Муҳаббат	202

*© Гафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриѐти, 1989 й.

Литературно-художественное издание
МУХАММАД ЮСУФ (ЮСУПОВ МУХАММАД)

СПЯЩАЯ ДЕВУШКА

Стихи

Художник *Л. Литерова*

Ташкент, издательство литературы и искусства им.
Гафура Гуляма

На узбекском языке

Адабий-бадий нашр

МУХАММАД ЮСУФ (ЮСУПОВ МУХАММАД)

УЙҚУДАГИ ҚИЗ

Шеърлар

Редактор *А. Қутбиддинов*
Расмлар редактори *М. Карпузас*
Техн. редактор *М. Мирражабов*
Корректор *Ш. Собирова*

ИБ № 4242

Босмахонага берилди 21.09.88. Босишга рухсат этилди
21.03.89. Р. 10533. Формати 70×90^{1/32}. Босмахона қоғози № 2.
Янги оддий гарнитур. Юқори босма. Шартли босма л.
7,60. Шартли кр. отгиск 7,89. Нашр л. 6,46. Тиражи 10000.
Буюртма № 1162. Баҳоси 95 т. Шартнома 134—88.

Гафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти,
700129. Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР, Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси
ишлари Давлат комитетининг «Матбуот» полиграфия
ишлаб чиқариш бирлашмаси. Тошкент, Навоий кўчаси, 30.